

TALLINNA ÜLIKOOL

Loodus- ja terviseteaduste instituut

Rekreatsioonikorralduse õppekava

Marleen Valdmaa

VAHETUSÕPILASTE VABA AJA KOGEMUSED EESTIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor, R. Tuula

.....

(Juhendaja allkiri)

Tallinn 2017

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marleen Valdmaa (sünnikuupäev: 13.10.1995)

1. annan Tallinna Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose "Vahetusõpilaste vaba aja kogemused Eestis", mille juhendaja on Reeda Tuula, säilitamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu repositooriumis.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, _____

allkiri ja kuupäev

RESÜMEE

Valdmaa, Marleen. Vahetusõpilaste vaba aja kogemused Eestis. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool, Loodus- ja terviseteaduste instituut. Tallinn, 2017.

Mõistes rahvusvahelist õpilasvahetust kui kasulikku kogemust, mille mõju on märgata ka peale vahetusperioodi lõppu, tuleb muuta vahetusperiood meelepäraseks kogemuseks, mille käigus areneb vahetusõpilane. Õppimine vahetusriigis toimub suuresti formaalses õppes ehk koolis, kuid vähetahtsam ei ole õppimine kooliväliselt, mis jaguneb mitteformaalseks ja informaalseks õppimiseks. Just mitteformaalne õpe on õppe liik, kus noor osaleb vabatahtlikult, oma vabal ajal ning mille kaudu arendatakse noore oskuseid, andeid, laiendatakse silmaringi ning tekib võimalus sotsialiseerimiseks teiste inimestega, mille kaudu on võimalik ka integreerumine erinevate rahvusgruppide vahel. Vahetusõpilaste vaba aja kogemuste mõistmine võimaldab saada teavet vaba aja tüübi ning osalemise motiivide kohta, mida saab võtta aluseks vahetusõpilaste vaba aja kujundamisel, et tegevused rahuldaksid õpilase vajadusi ning oleksid noore arengut ja tema maailmapildi kujunemist toetavad. 2016/2017 vahetusaasta YFU vahetusõpilastele edastati küsimustik, mis koosnes avatud ja suletud küsimustest ning vaba aja rahulolu skaalast, milles paluti 24-le väitele hinnata viie palli skaalal. Küsimustikule vastas 24 õpilast 37-st. Töö tulemustest selgusid vahetusõpilaste organiseeritud ja organiseerimata tegevused ja nendes osalemise motiivid, lisaks vaba aja rahulolu skaala alusel kuivõrd õpilaste vaba aja kogemused rahuldavad teatud vajadusi, mis on kategoriseeritud järgnevalt: psühholoogilised-, hariduslikud-, sotsiaalsed-, lõõgastavad-, füsioloogilised- ja esteetilised vajadused. Mõistmaks vahetusõpilaste vaba aja olemust ja tegevusi on kasulik omada ülevaadet tegevustest ning vajaduste rahuldamisest vaba aja tegevuste kaudu, et võimaldada noorele võimalikku sobivaimat huvitegevust.

Võtmesõnad: vahetusõpilased, rahulolu vaba ajaga, mitteformaalne õpe, organiseeritud ja organiseerimata vaba aeg

ABSTRACT

Valdmaa, Marleen. Exchange Students' Leisure Experiences in Estonia. Bachelor's Thesis. Tallinn University, School of Natural Sciences and Health. Tallinn, 2017.

By understanding international student exchange program as a useful experience, which has impact on life even after the exchange, there is a need to make the exchange a pleasant experience during which the student develops. Studying abroad will not only include formal education at school, but also non-formal and informal education. Non-formal education is a type of education, where adolescent participates voluntarily during leisure and through what, many skills and talents are being developed, broadening horizons takes place and exists an opportunity to socialize with others, by providing international integration. Understanding exchange students' leisure experiences provides information about the type of leisure activity and motives for participating in these activities, which can be taken as a base for organizing their leisure for providing activities to satisfy the needs of students and could support their development and knowledge. A survey of open-ended and closed-ended questions and 24 statements that were asked to be answered on a 5-point scale, was sent to YFU exchange students studying in Estonia during 2016/2017 school year. The survey was answered by 24 students out of 37 in total. The results showed exchange students' organized and unorganized leisure activities and motives for participating in these, in addition, based on the leisure satisfaction scale, how leisure experiences satisfy specific exchange students' needs that are categorized as follows: psychological-, educational-, social-, relaxation-, physiological- and aesthetic needs. To fully understand the nature of exchange students' leisure and activities, it is useful to have an overview on the activities and satisfying needs through leisure, to provide adolescents the possible suitable extracurricular activity.

Keywords: exchange students, leisure satisfaction, non-formal education, organized- and unorganized leisure

SISUKORD

RESÜMEE.....	3
ABSTRACT.....	4
SISSEJUHATUS	6
1. RAHVUSVAHELINE ÕPILASVAHETUS	7
1.1 YFU õpilasvahetus.....	7
2. VABA AEG.....	11
2.1 Organiseeritud ja organiseerimata vaba aeg	11
2.2 Rahulolu vaba ajaga.....	15
3. TÖÖ EESMÄRK JA ÜLESANDED.....	18
4. UURIMISTÖÖ METOODIKA	19
4.1 Andmekogumise meetod ja analüüs	19
4.2 Valim ja küsimustik.....	19
5. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	23
5.1 Vahetusperiood Eestis.....	23
5.2 Organiseeritud vaba aja tegevused	25
5.3 Organiseerimata vaba aja tegevused.....	27
5.4 Vaba aja muutused ja rahulolu.....	29
6. TULEMUSTE ARUTELU	32
KOKKUVÕTE	36
KASUTATUD ALLIKAD	37
LISAD.....	40
Lisa 1.....	40
Lisa 2.....	41
Lisa 3.....	43

SISSEJUHATUS

Globaliseerivas maailmas on rahvusvaheline õpiränne kogemus, mis võimaldab mõista ja austada teisi kultuure, rahvusi ning annab võimaluse keeleõppeks ja isiklikuks arenguks. Kogemused, mis iseloomustavad rahvusvahelist õpirännet, mõjutavad indiviidi suhtumist ja käitumist ka peale õpirände lõppu, avardades silmaringi ning arendades sotsiaalseid oskusi, millel on edaspidises elus määrav roll. Teades, et vahetusprogrammis osalemine pole pelgalt ainult hariduslik kogemus, vaid suures osas ka mitteformaalne ja informaalne õppimine, tuleb mõista, millisel kasutatavad vahetusõpilased oma koolitöö vält vaba aega välisriigis viibides ning kuidas see nende vahetusperioodi kogemusele mõjub. Käesolevas uurimistöös uuritakse vahetusõpilaste vaba aja iseloomu ja valikuid, mida seostatakse nende vaba aja rahuloluga Eestis, tuginedes teooriale, mille kohaselt peaksid vaba aja tegevused rahuldama inimeste teatud vajadusi. Nendeks vajadusteks on psühholoogilised-, hariduslikud-, sotsiaalsed-, lõõgastavad-, füsioloogilised- ja esteetilised vajadused. Osalemine organiseeritud vaba aja tegevustes aitab kaasa noore oskuste ja annete arendamisele, laiendab silmaringi, võimaldab sotsialiseeruda ja integreeruda teiste inimestega läbi juhendatud tegevuses osalemise, milles osaletakse vabal ajal ning vabatahtlikult. Positiivse vahetuskogemuse ühe osa moodustabki vaba aeg ja sealseid kogemused, mispärast on vajalik uurida antud valdkonda, et võimaldada vahetusõpilastel kogeda positiivseid vaba aja kogemusi.

1. RAHVUSVAHELINE ÕPILASVAHETUS

Uute oskuste, sealhulgas võõrkeele- ja kultuurikeskkonnas toimetulemise oskuste omandamine on liikunud üha nooremasse ikka. Ühelt poolt seetõttu, et noor inimene õpib kiiresti, kuid ka seetõttu, et kasutatakse õigeaegselt võimalusi, mis toetavad noorte liikumist, sotsiaalset toimetulekut ja õpirännet oma oskuste parandamiseks. (Jakobson, 2016) Rahvusvaheline õpilasvahetus on väärtuslik kogemus, mis võimaldab mitmekülgset arengut viibides kodukohast eemal teises keskkonnas ja kultuuriruumis. Välismaal omandatud haridus ei ole ainuüksi akadeemilise olemusega ettevõtmine, vaid ka uudne õpikogemus, mille vältel teistest kultuuridest pärit inimestega koos elamine ning õppimine edendab kultuuriteadlikkust ja kultuuridevahelist pädevust (Forum on Education Abroad, 2011). Õppimine võõras keskkonnas aitab noortel end paremini tundma õppida, proovile panna, isiklikult arenda ning väärtushinnangute üle järele mõelda. Samas võimaldab õpilasvahetus saada ka kasulikke teadmisi, mõista inimestevahelisi suhteid, õppida tundma teistsuguseid elu- ja mõtteviise ning omandada uusi arusaamu. Saadud kogemused ja teadmised aitavad noortel tulevikus paremini toime tulla, vältida mitmeid probleeme ja olla tolerantsemad. (Jakobson, 2016)

1.1 YFU õpilasvahetus

Youth for Understanding (YFU) on mitteäriiline noortevahetuse organisatsioon, pakudes vahetusprogramme 15.-18. aastastele õpilastele rohkem kui 50 riigis üle maailma. Tegemist on ühe vanima ja enim austatud vahetusorganisatsiooniga maailmas. EEE-YFU (*European Educational Exchanges- Youth for Understanding*) on katusorganisatsioon riiklikele YFU organisatsioonidele Euroopas, mille alla kuulub hetkel 30 organisatsiooni. (EEE- YFU, 2017; YFU Eesti, 2017d)

YFU Eesti pakub haridusliku eesmärgiga kultuurivahetusprogramme juba alates 1992. aastast ning aastast 1995 on Eestis vahetusõpilasena käinud ligi 400 õpilast. Eestis viibiv vahetusõpilane elab koos vahetusperekonnaga (*host family*) ning õpib kohalikus koolis. Õpilasvahetus võib kesta vastavalt programmile (suveprogramm, semestriprogramm, aastane programm) kuuest nädalast kuni ühe aastani. Vahetusperiood algab Aasta Alguse Laagriga, kus õpetatakse eesti keele algteadmisi ning lisaks räägivad YFU vabatahtlikud elust-olust Eestis, eestlaste kommetest ja kultuurist. (YFU Eesti, 2017b)

YFU missioon ("Muuda maailm oma koduks") ja visioon ("YFU on uks avatud ja kaasavasse maailma") väljenduvad kokkuvõtvalt järgnevalt, "YFU edendab kultuuridevahelist üksteisemõistmist, vastastikust austust ning sotsiaalset vastutust noortele, peredele ning kogukondadele suunatud hariduslike vahetusprogrammide kaudu, toetudes vabatahtlikule tööle ja panustades vabatahtlike arendamisse" (Youth For Understanding Eesti, 2016b).

Hariduslik kultuurivahetusprogramm pakub õpilasele võimalust elada ja õppida vahetusõpilase poolt valitud riigis, tutvudes sealsete inimeste, nende elustiilide ja kultuuriga ning omandades väärtuslikke teadmisi. YFU vahetusõpilased naasevad vahetusprogrammist palju iseseisvamate, pädevamate, enesekindlamatena ning omavad paremat arusaama oma perest ja riigist. Õpilasvahetus suurendab ka õpilaste hariduslike ja erialaste võimaluste hulka edaspidises elus. Vahetusõpilased ise tõdevad, et vahetusaasta lõppedes on nad muutunud oluliselt iseseisvamaks, avatumaks ja paremaks suhtlejaks; leidnud iseenda; laiendanud oma silmaringi; muutunud on maailmavaade ning õpitud on sallivust ja spontaansust. (YFU Eesti, 2017b; Youth For Understanding, 2017)

MTÜ YFU Eesti arendustegevuste projektijuhi Terje Kruupi ja programmispetsialisti Heili Lepa andmetel tuli 2016. aastal Eestisse 36 YFU vahetusõpilast. Nendest 4 lahkusid Eestist enne vahetusperioodi lõppu omal soovil. 2017. aasta jaanuaris aga saabus Eestisse veel lisaks üks õpilane, kelle vahetusperiood kestab kuni 2017. aasta lõpuni. Seega 2017. aasta aprilli hetkeseisuga on Eestis 33 vahetusõpilast. Õppeaastal 2016/2017 Eestisse saabunud õpilastest 11 olid meessoost ja 26 naissoost. Eelneval kahel aastal on olnud meessoost vahetusõpilaste arv madalam ning viimati saabus Eestisse nii palju meessoost vahetusõpilasi õppeaastal 2010/2011 (Tabel 1).

Tabel 1. Eestisse tulnud YFU vahetusõpilased soolise jaotuse alusel 2014-2017

	Meessoost	Naissoost	KOKKU
2016/2017	11	26	37
2015/2016	2	29	31
2014/2015	5	32	37

Vahetusperede muutmist on 2016/2017 õppeaastal tulnud ette vähem võrreldes eelmiste aastatega, pere on vahetatud vaid kahel korral. Aastal 2015 esines vahetuspere vahetamist 11 korral ning aastal 2014 esines 15 korral, sealjuures neljal korral vahetati pere kolm või enam korda.

YFU Eesti (2017c) alusel on viimase kolme aasta jooksul on Eestisse kõige rohkem tulnud vahetusõpilasi Saksamaalt (n=58), Jaapanist (n=12) ja Šveitsist (n=8) (vt täpsemalt Lisa 2). Ka sel aastal viibib Eestis kõige rohkem just Saksamaa, Jaapani ja Šveitsi (sama arv õpilasi ka Tai ja Mehhiko päritoluga) vahetusõpilasi, kellele lisaks on Eesti oma vahetusriigiks valinud ka Argentiina, Belgia, Austria ning Taani vahetusõpilased. Kokku on vahemikus aastatel 1995-2016 Eestisse tulnud õpilaste koguarv 413.

YFU Eesti on välja töötanud ka eriprogrammid, andmaks võimalust siduda oma vahetusaasta millegi kasuliku või põnevaga (YFU Eesti, 2017b). Esimene eriprogrammi õpilane saabus Eestisse hooajal 1997/1998 ning alates sellest ajast on Eestis eriprogrammiga käinud 104 noort (YFU Eesti, 2017c).

Eriprogrammis osalemine tähendab selle teemakohase valdkonnaga edasitegemist ja kohati veel sügavamalt kui seda kodumaal varasemalt tehtud. Vahel leiavad õpilased, et tegemist on valdkonnaga, millega nad oma tulevikku siduda tahavad, teisalt võidakse jõuda järeldusele, et antud hobiga tegelemine pole siiski õige valik. (YFU Eesti, 2017c)

Loodusprogrammi (aastast 2007) eesmärk on tutvustada välisõpilastele Eesti loodust. Programmi raames korraldab YFU loodusesse ekskursioone ja matku, samuti püütakse need õpilased suunata loodusküllastesse piirkondadesse. Loodusprogrammi erineva temaatika ja liikumisviisiga matkad toimuvad kord kuus nädalavahetustel ja neid korraldavad YFU vabatahtlikud. YFU pakub programmis osalejatele võimalust osaleda looduskooli tegemistes ning suunab aastaringselt erinevatele loodusteemalistele lisavõimalustele nagu Looduse Omnibuss ja ELFi talgud.

Muusikaprogrammi (aastast 1997) kaudu tulevad Eestisse sageli õpilased, kes tegelevad ka kodumaal aktiivselt muusikaga – olgu selleks siis pillimäng või laulmine. Eestis peavad need noored saama iganädalast muusikaharidust. Kõige sagedamini suunatakse nad spetsiaalsetesse muusikakallakuga koolidesse, teinekord käivad õpilased aga koolides, kus on võimalik mõni tund nädalas pillimängu harjutada. Lauluhuvilistele sobib tihti aga lihtsalt ka koolikooris laulmine. Nii saavad vahetusõpilased tegeleda armastatud hobidega

kui ka tutvuda Eesti mitmekesise muusikatraditsiooniga. Olenevalt koolist ja selle maksumusest on õpilastel võimalus aasta vältel külastada erinevaid kontserte ja saada osa töötubadest/ laagritest.

Kunstiprogrammiga (aastast 2001) tulevad Eestisse kunstihuvilised õpilased, kellel on eelnev kunstiga tegelemise põhi olemas. Õpilaste paigutamise tingimuseks on võimalus käia kunstikoolis kas päevase õppe vältel või pärast tunde eraldi kunstikoolis. Õpilased õpivad nii Eesti kunstiajalugu kui ka tegelevad praktiliste tegevustega: näiteks maalimise, keraamika, joonistamisega jms. Programm võimaldab tutvuda Eesti kunstilooga ning arendada õpilase enda kunstioskuseid.

Filmiprogrammi (aastast 2010) kaudu tulevad õpilased saavad Eestis kätt proovida filmide tegemises. Õpilased osalevad võimalusel ka PÖFFi ja Justfilmi korraldamises ning käivad filme vaatamas, samuti ka BFMi poolt korraldatavatel üritustel. Nii saavad noored nii ise filme teha, kui ka tutvuda laiemalt Eesti ja teiste riikide loominguga. Vastavalt õpilase soovidele pakub YFU lisaks näiteks fotokursuseid või võimalust külastada igakuiselt kino.

Teatriprogrammi (aastast 2011) kaudu saavad teatrihuvilised õpilased tegeleda näitlemisega nii teatringides, kooliteatrites, kui ka kutseliste teatrite juures. Lisaks külastavad nad erinevaid Eestis asuvaid teatreid ning tutvuvad Eesti teatrilooga.

Hooajast 2016/2017 on võimalik Eestis õppida ka IB õppes. IB Diploma Programme on rahvusvaheliselt tunnustatud õppekava 16-19- aastastele õpilastele, mille on välja töötanud International Baccalaureate Organization (IBO). Programm valmistab õpilasi ette ülikooliõpinguteks ning antud diplomit tunnustavad tasemel ülikoolid terves maailmas.

(YFU Eesti, 2017a; 2017c)

Aastast 2014 on kolme õppeaasta jooksul käinud Eestis eriprogrammidega 41 vahetusõpilast 105-st. Neist muusikaprogrammiga 11, teatriprogrammiga 10, loodusprogrammiga 9, filmiprogrammiga 6 ja kunstiprogrammiga 5 vahetusõpilast.

2. VABA AEG

Järgnevides alapeatükkides käsitletakse uurimistöö teema teoreetilisi tugipunkte, avades vaba aja teooria tausta, väljendades vaba aja tegevustes osalemise mõju ning defineerides töö temaatikaga seotud põhimõisteid, mis on olnud aluseks küsimustiku koostamisel.

2.1 Organiseeritud ja organiseerimata vaba aeg

Vaba aja defineerimiseks on küll mitmeid teooriaid, kuid ei saa väita, et eksisteerib üks ainuõige vaba aja käsitlus. Leidub erinevaid autorite tõlgendusi, kuid samuti tuleb arvestada ka iga indiviidi enda arusaamaga antud mõistest. Torkildsen (1999) avab vaba aja mõistet lingvistilistel alustel- ingliskeelne sõna "*leisure*" näib olevat tuletatud ladinakeelsest sõnast "*licere*", tähendusega "olla lubatud" või "olla vaba". Seepärast tähendab ka *loisir* prantsuse keeles "vaba aega" ning "*licence*" inglise keeles luba või vabadust tegutseda. Üldiselt defineeritakse vaba aega kui "piirangutest vaba", "võimalus valida", "vaba aeg töö lõppedes" või "vaba aeg sotsiaalsete kohustuste täitmise järel".

McLean et al. (2005) tõdevad, et kõige levinum lähenemisviis vabale ajale on suhtuda sellesse kui kohustusteta või valikuvabadusega aega. Põhiliselt mõistetakse vaba aega kui aega, mis on vaba tööst või järgnevatest tööga seonduvatest kohustustest nagu transport, õppimine või tööga seotud sotsiaalne kaasatus. Samuti välistab see aja, mis on pühendatud eluks vajalikele toimingutele nagu magamine, söömine ning isiklik hügieen. Vaba aja kõige tähtsamad omadused seisnevad kohustuse puudumises ja vabatahtlikkuses.

Osalemisel vaba aja tegevustes on valikute suunajaks erinevad mõjutajad, väidab Torkildsen (1999). Esimene grupp mõjutajaid on seotud indiviidi endaga: näiteks vanus, sugu, käesolev elufaas, vajadused, huvid, hoiakud, võimed, kodune kasvatus ja isikuomadused. Teine grupp on seotud tegevustes osalemise asjaolude ja olukordadega, näiteks kodune- ja sotsiaalne keskkond, millesse kuulatakse, ajalised võimalused, kultuurilised aspektid, tutvusringkond ja finantsiline seis. Kolmas grupp on seotud saadaolevate võimaluse ja teenustega: ressursid, rajatised ja nende asukoht, rahalised kulutused, programmid, tegevused ning nende kvaliteet ja atraktiivsus koos korraldusliku poolega.

Inimese teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamine toimub Haridusseaduse eelnõu (2016) alusel lisaks formaalõppele (ehk haridustasemetele ja õppeasutustele tuginevale süsteemile) ka mitteformaalses õppes (väljaspool formaalõpet korrastatult ja eesmärgistatult õppides ja õpetades) ja informaaalses õppes (igapäevase tegevuse kaudu, sealhulgas vabal ajal). Sihtasutus Archimedes Noorteagentuur (2017) defineerib mitteformaalset õppimist kui eesmärgistatud, kuid vabatahtlikku õpitegevust, mis on ette võetud teadlikult, eesmärgiga end arendada, hankida uusi oskusi, teadmisi ja kogemusi väljaspool traditsiooniliselt mõistetavat kooliharidust. Mitteformaalne õppimine on oluline igas vanuses, eriti aga noorena, kuivõrd väga paljud inimese elu ja otsustusi mõjutavad väärtused, hoiakud ja tõekspidamised kujunevad välja juba noores eas. Selline õppimine võib toimuda väga erinevates keskkondades (näiteks looduses, huvikoolis, noortekeskuses) ning seda võivad läbi viia nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks noorsootöötajad, vabatahtlikud või omaealised. Mitteformaalset õppimist võib kirjeldada kui inimese teadlikku arenemist sotsiaalses keskkonnas (east sõltumata), mida iseloomustavad järgmised omadused:

- **Eesmärgipärasus ja kavatsuslikkus.** Erinevalt informaaalsest õppimisest ei leia mitteformaalne õppimine aset juhuslikult; õppimistegevusel on siin teatud eesmärgid, õppetegevus on neile vastavalt organiseeritud ja struktureeritud;
- **Vabatahtlikkus.** Seega oluline alus õppimiseks on õppija motivatsioon;
- **Õppijakeskus.** Õppimisprotsessi ülesehitus tugineb õppija eelnevatele kogemustele ja teadmistele ning enesetäiendamise vajadustele;
- Eelnevast tulenev ja sellega kooskõlas on **paindlikkuse printsiip.** Paindlik lähenemine on vajalik nii mitteformaalse õppimistegevuse protsessi, struktuuri, keskkonna kui meetodite väljatöötamisel;
- **Kättesaadavus kõigile.** Ideaalis on mitteformaalne õppimine kättesaadav ja jõukohane kõigile, olenemata varasematest õpikogemustest, oskuste-teadmiste tasemetest, majanduslikust olukorrast jms;
- **Individaalse ja sotsiaalse õppimise tasakaal.**

Informaalne õpe on aga õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides (näiteks perekonnas ja/või vabal ajal). Informaaalse

õppe tulemused ei ole enamasti õppija jaoks koheselt nähtavad. (Sihtasutus Archimedes Noorteagentuur, 2017)

Kuigi vahetusaasta oluline osa seisneb koolis hariduse omandamises, ei ole vähetähtsam ka õpilase vaba aeg, mis hõlmab koduste kohustuste- ja koolivaba perioodi ning nädalavahetusi. Kooliväline vaba aeg jaguneb üldiselt kaheks (Noorteuuring OÜ, 2016) :

- Organiseeritud vaba aeg (näiteks sportimine, tehnikaga tegelemine, ettevõtlusega tegelemine, juhendatud töö arvutiprogrammidega, male, kabe ja muu nuputamine, kunsti ja käsitööga tegelemine, muusika/oma bändiga tegelemine, tantsimine, õpilasesinduses osalemine, noorteühingusse kuulumine, noorteprojekti ja vabatahtlikus tegevuses osalemine, tegelemine teatri ja näitlemisega, noortekeskuses viibimine, osalemine noortekoolitustel).
- Organiseerimata vaba aeg (näiteks arvutimängude mängimine, töötamine, lugemine, jalutamine, teatris-, kinos-, kontserdil käimine, iseseisev sportimine, reisimine, filmi vaatamine, koduste toimetuste tegemine, nutitelefoni olemine).

Eesti Noorsoo Instituudi (2010: 81) raporti "Noortemonitor 2009" alusel hõlmab organiseeritud vaba aeg juhendatud arendavaid ja tervistavaid tegevusi või osalemist tegevustes erinevate noorsootöö institutsioonide raames. Erinevalt organiseeritud vabast ajast on organiseerimata vaba aeg sisustatud mitte nii süsteemselt ja eeskätt just juhendamata tegevustega.

Organiseeritud vaba aja tegevuste hulka kuuluvad ka noorte huviharidus (pikaajaline) ja huvitegevus (lühiajaline), mis on süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal (Haridus- ja Teadusministeerium, 2006). Koolinoortele suunatud huvihariduse ja –tegevuse korraldamise üheks eesmärgiks on anda noortele võimalus välja selgitada millised anded neis peituvad, et neid siis edasi arendada.

Maaelu Arengu Instituudi huvialahariduse ja huvitegevuse rakenduslikus kompleksuuringus (2005) ja SA Innove (2017) veebikeskkonnas väljendatakse huvialaharidusse kaasatuse positiivset mõju noore jaoks, näiteks:

- Arenevad olulised isikuomadused nagu töökus, sihikindlus, saavutusvajadus, vastutustunne, kohusetunne

- Õpitakse midagi praktilist, kasulikku, arendatakse erinevaid oskusi ja andeid
- Lähendab noori ja omab selgelt sotsialiseerivat ning tõrjutust vähendavat funktsioon. Huvitegevusel on ka integreeriv funktsioon erinevate rahvusgruppide vahel
- Kujuneb positiivne enesehinnang ja avardub silmaring
- Jõutakse paremini selgusele oma huvides ja kogutakse mitmeid olulisi lisaväärtusi, sh kujundatakse tegutsemise kaudu aktiivset eluhoiakut
- Toetab iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivikut, aktiivsust.

Statistikaameti (2008) kogumikus "Lapsed" antakse statistiline ja kirjeldav ülevaade laste ja noorte olukorrast Eesti ühiskonnas. Kogumikus väljendatakse, et lapse arengus on sisukas vaba aja veetmine, kultuuriharrastused ja sportimine sama olulised kui kooliharidus. Kultuuri-, spordi- ja muud harrastused ei arenda ainuüksi lapse võimeid, vaid nende kaudu omandatakse ühiskonnas heaks kiidetud väärtusi, käitumisnorme ja oskusi. Selle kaudu tugevnevad lapse sotsiaalsed oskused ja võrgustik ning kogutakse väärtuslikku kultuurilist kapitali.

Eesti Noorsoo Instituudi (2010) "Noortemonitor 2009" küsitlustulemused näitavad, et Eesti 15-19 aastased noored kasutavad huvihariduse- ja tegevuse võimalusi usinasti, vaid 6% õpilaste koguarvust (n=326) ei olnud tegelenud kooli kõrvalt mitte ühegi nimetatud huvialaga mõne huvialaringi, - kooli või -klubi raames ega ole käinud ka sporditreennis. Kõige populaarsem huvitegevus oli spordiga tegelemine, seejärel tantsimine ning laulmine. Organiseerimata tegevustest osaleti samuti enim sporditegevustes, millele järgnes sõpradega koos olemine ja suhtlemine.

Lähtudes eelnevast teoreetilisest taustast, on noorukieas vajalike oskuste arendamiseks ja kogemuste saamiseks vajalik eelkõige organiseeritud vaba aja tegevustes osalemine vajalik osa noore arengust, mille aluseks on motivatsioon osaleda ning ennast pidevalt täiendada. Organiseeritud vaba aeg suudab tagada eesmärgipärase oskuste arendamise tänu süsteemsele ülesehitusele, kuid organiseerimata vaba aja tegevuste puhul sõltub vaba aja tasuvus just noore poolt harrastatavate tegevuste iseloomust ja samuti osalemise motiividest. Küll aga sõltub üldiselt vaba aja tegevustes osalemine suuresti rahulolust nende kvaliteediga, mida on võimalik selgitada vaba aja rahulolu skaala kaudu väljatöötatud väidete alusel. Arvestades, et vaba aja tegevustes osalemine on vabatahtlik,

on kasulik pöörata rõhku noore arenguks vajalike vaba aja tegevuste paremaks muutmisele, et need oleksid noore jaoks atraktiivsed.

2.2 Rahulolu vaba ajaga

On leitud, et vaba aeg on üks peamisi mõjutajaid inimeste heaolu, õnnelikkuse ning elurahulolu kujundamisel (Eurostat, 2013). Beard & Ragheb (1980) mõistavad rahulolu vaba ajaga kui rahulolu mõõdet, mis moodustab osa elurahulolust ja sotsiaalsest rahulolust. Antud rahulolu defineeritakse kui positiivseid tundeid või arusaama, mida luuakse, kutsutakse esile või saavutatakse vaba aja tegevustes ja valikutes osalemise tulemusena. Indiviidi võime või võimetus oma personaalseid vajadusi vaba aja kaudu rahuldada, on seotud inimese rahulolu positiivsete või negatiivsete tulemustega, mispärast antud rahulolu uurimine võimaldab mõista indiviidi rahulolu määra tulenevalt tema vaba aja kogemustest. (Beard & Ragheb, 1980)

Leveresen et al. (2012) on väljendanud vajadust mõista, kuidas vaba aja tegevustes osalemine võib mõjutada just noorte elu rahulolu teatud vajaduste rahuldamise kaudu, seoses vaba aja tegevustes osalemisega. Rahuldavate vaba aja kogemuste olemasolu omab tähtsust elu erinevates etappides, mille vältel kogevad inimesed nii positiivseid, kui ka negatiivseid vaba aja kogemusi, mis omakorda võivad mõjutada vaba aja püüdlusi lühemas ja pikemas perspektiivis. Noortel on võimalus otsida ja kujundada enda vaba aja tegevusi vastavalt soovile ja vajadustele ning nende tulemusel tekkinud positiivne rahulolu tagab jätkuva tegelemise vaba aja tegevustega, luues inimese elus teatud tegevuste harrastamise harjumuse (Beggs & Elkins, 2010).

Instrumendi loomisel uurisid autorid kirjandust vaba aja käitumise, mängu ja nende rollide teooriatel inimeste eludes, kus viited, mis väljendasid inimeste vajaduste rahuldamist vaba aja tegevustes osalemise mõjuna, koguti ja kategoriseeriti. Usuti, et kategooriatesse jagatud väited väljendavad inimeste vajadusi, mida rahuldatakse vaba aja tegevuste kaudu.

Need väidete kategooriad on psühholoogiline, hariduslik, sotsiaalne, lõõgastav, füsioloogiline ja esteetiline. Järgnevalt on avatud iga kategooria teoreetilisi põhimõtted, millel vaba aja rahulolu skaala põhineb:

1. PSÜHHOLOOGILINE. Erinevad näitajad moodustavad vaba aja rahulolu skaala psühholoogilise komponendi. Indiviidid on sisemiselt motiveeritud osalema nendes tegevustes, mis pakuvad neile valikuvabadust ning rahuldavad eneseteostuse vajadusi. Lisaks osaletakse tegevustes, mis esitavad väljakutseid kasutamaks olemasolevaid võimeid ja oskusi. Seega on indiviididel võimalus jõuda saavutusvajaduseni, väljendada individuaalsust ja otsida eneseväljendust- soovi uue kogemuse järel. Tegevusi korratakse kui need pakuvad osalejatele huvi, tõmbavad nende tähelepanu, võimaldavad naudingut ja meeldivat tunnet ning aitavad tundma õppida ja avastada.

2. HARIDUSLIK. Inimesed otsivad vaba aja tegevustes intellektuaalset stimulatsiooni, õppides iseennast ja end ümbritsevat tundma. Seepärast eksisteerib vajadus uute kogemuste järgi, soov rahuldada uudishimu ning võimalus proovida uusi asju. See tagab inimestele võimalusi laiemateks kogemusteks millegi uue õppimise kaudu.

3. SOTSIAALNE. Vabatahtlikes gruppides või ühendustes osaletakse vabalt valitud inimestevaheliste suhete säilitamiseks või arendamiseks, mis aitavad kaasa sotsiaalsele kohanemisele. Need spontaansed inimestevahelised suhted panustavad järgmistesse: sotsiaalne koostoime ja kommunikatsioon, võimalus kohtuda sõpradega ning nautida head seltskonda. Lisaks osalevad mõned inimesed vaba aja tegevustes eelkõige teiste nimel-omakasupüüdmatult, et olla kasulik, teha teistele teene. Seega, eksisteerib vajadus kuhugi kuuluda, samastuda gruppidega ja saavutada tähelepanu ning tunnustus, mis aitavad indiviidil saavutada sotsiaalne austus ja teiste lugupidamine.

4. LÕÕGASTAV. Lõõgastuse teooriale tuginedes nähakse mängu ja sporti taastavana ehk vajaliku kosutusena tööst. Tuginedes sellele teooriale võimaldab vaba aeg pakkuda puhkust, lõõgastust ja leevendust tööst ja elus esinevatest pingest.

5. FÜSIOLOOGILINE. Indiviidid osalevad tegevustes, mis on väljakutsuvad ja füüsiliselt taastavad, arendavad nende füüsilist vormi, suurendavad lihaste ja südame tugevust ning parandavad tervist. Füüsilised tegevused võivad abistada ülekaalulisuse ennetamisel, aidates hoida kaalu kontrolli all ja suurendada energiakogust.

6. ESTEETILINE. Füüsilised keskkonnad, milles osaletakse vabal ajal on rahuldustpakkuvad kui need on ilusad ja hästi disainitud. Selle tagajärjel muutuvad ka vaba aja kogemused huvitavamaks ja nauditavaks.

Selle järelalusena võib tõdeda, et rahulolu vahetuskogemuse perioodi vaba ajaga mängib rolli üldises vahetusprogrammi rahulolus tervikuna ning edaspidises vaba aja osalemises, mille positiivse muutusena võib vahetusõpilane oma vaba aja tegevuste hulka suurendada ja mitmekesistada, olles peale vahetusperioodi teadlikum talle sobivatest tegevustest, mis rahuldavad just soovitud vajadusi. Mida rahulolevam on õpilane vahetuse kogemusega, seda tõenäolisemalt soovitab ta Eestit vahetusriigina ka teistele õpilastele. See võib suurendada Eesti populaarsust Eestit külastanud vahetusõpilaste tutvuskonnas, mis omakorda võib avaldada turismile positiivset mõju.

3. TÖÖ EESMÄRK JA ÜLESANDED

Uuringu eesmärk on välja selgitada Eestis 2016/2017 vahetusaastal YFU vahetusprogrammis osalenud 15.-18. aastaste noorte vaba aja tegevused ning rahulolu vaba ajaga.

Uurimistö eesmärgi täitmiseks on seatud järgmised ülesanded:

1. Välja selgitada vahetusõpilaste organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevused Eestis
2. Uurida vahetusõpilaste organiseeritud vaba aja tegevusi ja nendes osalemise motiive
3. Analüüsida vahetusõpilaste vaba aja rahulolu lähtudes nende vaba aja tegevustest

4. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Metoodika peatükis antakse ülevaade küsimustiku edastamisest valimisse kuuluvate noorteni ja nendelt saadud tulemuste analüüsimise meetoditest. Avatakse ka küsimustiku sisu ja selle struktureeritust ning seletatakse instrumendi ülesehitust.

4.1 Andmekogumise meetod ja analüüs

Bakalaureuse lõputöö uurimismeetodiks on kvantitatiivne uurimismeetod, mis võimaldab Eestis viibivatelt vahetusõpilastelt saada statistilisi andmeid nende organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevuste kohta koos tegevustes osalemise motiivide ning rahulolu hinnanguga. Käesolevas töös kasutati internetipõhist küsimustikku Google Forms keskkonnas, mis edastati Eestis viibivatele YFU vahetusõpilastele YFU Eesti arendustegevuste projektijuhi Terje Kruupi vahendusel vahetusõpilaste e-mailide ning Facebooki grupi kaudu. YFU Eesti sai võimaluse lisada küsimustikku omapoolsed täpsustavad küsimused (lisaküsimusi ei lisatud), misjärel saadeti küsimustik valimisse kuuluvatele noortele. Vastamiseks anti aega kaks nädalat, millest esimese möödudes saadeti vahetusõpilastele meeldetuletus küsimustiku täitmiseks. Arvestades, et küsimustik oli pikk ja ajakulukas, otsustas töö autor premeerida kolme vastajat Eesti riigilipu värvides mütsiga. Mütside loosimiseks paluti küsimustiku lõppu lisada huvilistel oma meiliaadress. Mütside võitjateni toimetamises abistas YFU Eesti.

Tööga saadud tulemusi analüüsitakse Microsoft Office Excel programmiga. Andmete analüüsiga antakse statistiline ülevaade vastajate sotsiaaldemograafilistest tunnustest, organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevustest Eestis ja koduriigis. Avatud küsimuste tulemused grupeeriti ning väljendati kokkuvõetuna, lisaks millele leiti ka vaba aja rahulolu skaala väidete keskväärtused ja standardhälbed nagu ka personaalsete instrumendi üldhinnangute keskväärtused vaba aja rahulolu kohta Eestis.

4.2 Valim ja küsimustik

Uurimustöö valimi moodustasid kõik õppeaastal 2016-2017 YFU-ga Eestisse vahetusõpilaseks tulnud 15- 18. aastased noored, kelle koguarv oli 37. Nendest üks saabus 2017. aasta jaanuaris ning ülejäänud 2016. aasta augusti lõpus. Enne küsimustiku saatmist

YFU vahetusõpilastele viidi läbi ka pilootuuring inglise keelt emakeelena mitte kõnelevate noortega vanuses 18-20 aastat, et selgitada välja küsimustiku (ilma vaba aja rahulolu skaalata) sõnastuse ja ülesehituse arusaadavus vahetusõpilastele. Pilootuuringu alusel tehti sisu ja vormistust puudutavad muudatused küsimustikus, mida uuringus osalejad küsimustiku täitmise järgselt tagasisides välja tõid.

Küsimustiku sissejuhatuses tutvustati töö autorit ning bakalaureusetöö eesmärki, lisaks väljendati iga täidetud ankeedi olulisust seoses valimiga, mille hulka kuulusid ainult ühe õppeaasta vahetusõpilased. Küsimustiku täitmisel esinevate mõistete üheseks mõistmiseks defineeriti sissejuhatuses bakalaureusetöö teooriast lähtuvalt järgmised mõisted:

- Vaba aeg/ *leisure time*. Ajaperiood, mis on vaba töö-, kooli-, ja kodustest kohustustest ning samuti vaba eluks vajalikest toimingutest (magamine, söömine, isiklik hügieen).
- Vaba aja tegevused/ *leisure time activities*. Vabalt valitud tegevused, millega tegeletakse vabal ajal.
- Organiseeritud vaba aja tegevused/ *organized leisure time activities*. Tegevused, mis on juhendatud kogenud täiskasvanute poolt ning, mis leiavad aset plaanipäraselt näiteks kultuuri- või vaba aja keskustes, spordiklubides/ringides või kooli territooriumil.
- Organiseerimata vaba aja tegevused/ *unorganized leisure time activities*. Tegevused, mis toimuvad organiseeritud vaba aja tegevustele omase juhendamiseta ning millega võib tegeleda kõikjal.

Küsimustik koosnes kahest osast, millest esimene sisaldas nii avatud- kui ka suletud (arvulised küsimused, kategooriliste tunnuste küsimused, valikvastustega küsimused ja mitme vastusega küsimused) küsimusi, mille koostamisel oli eeskujuks võetud Eesti Noorsoo Instituudi (2010) koostatud statistiline ja võrdlev kogumik "Noortemonitor 2009", mis sisaldab endas ülevaatlikku teavet noorte olukorrast Eestis. Esimese osa küsimusi oli kokku 19. Antud küsimutega selgitati välja vastajate sooline-, vanuseline- ja päritolu põhine jaotus. Samuti hangiti esimeses osas andmeid Eestis õpitava kooli, vahetusprogrammi tüübi, põhjuse sihtriigiks just Eesti valimise, keskmise päevase vaba aja hulga ning enne vahetusriiki saabumist õpilaste ootuste ja lootuste kohta seoses vaba ajaga Eestis.

Küsimuste kaudu sooviti saada teavet ka noorte osalemise kohta organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevustes koos tegevustes osalemise motiividega või mitteosalemise põhjustega (ainult organiseeritud tegevuste puhul). Uuriti ka, kuidas/ kelle kaudu noored oma organiseeritud vaba aja tegevusteni jõudsid ning milliste organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevustega tegeles noor koduriigis, et mõista vaba aja eelistuste muutust seoses teises keskkonnas viibimisega. Küsimustiku esimese osa viimaste küsimustega hangiti andmeid vabatahtlikus tegevuses osalemise kohta ning noore vaba aja tegevuste mõjust nende vahetusperioodi kogemustele Eestis.

Küsimustiku teine osa koosnes vaba aja rahulolu skaala (*leisure satisfaction scale*) lühendatud küsimustikust, mille autoriteks on Beard ja Ragheb (1980). Käesolevas töös on kasutatud lühendatud versiooni, mis sisaldab 24 väidet. Nii täispika kui ka lühendatud küsimustiku puhul on instrumendi väidete jagunemise kategooriad samad, kuid nendes sisalduvate väidete maht erineb: (sulgudes lühendatud küsimustiku väidete jagunemine):

- Psühholoogilised väited (1-4)
- Hariduslikud väited (5-8)
- Sotsiaalsed väited (9-12)
- Lõõgastavad väited (13-16)
- Füsioloogilised väited (17-20)
- Esteetilised väited (21-24)

Käesolevas bakalaureusetöös kasutatud lühendatud vaba aja rahulolu skaala sisaldas nelja väidet igast kategooriast. Vastajatel tuli etteantud väiteid hinnata Likerti viiepunktilisel skaalal. Hinnang väärtusega 1 väljendas skaalal "Peaaegu mitte kunagi tõsi minu puhul" ning hinnang 5 väljendas "Peaaegu alati tõsi minu puhul", vastusevariant "Ei tea, ei oska öelda" puudus, mispärast hinnang 3 väljendas "Mõnikord tõsi minu puhul".

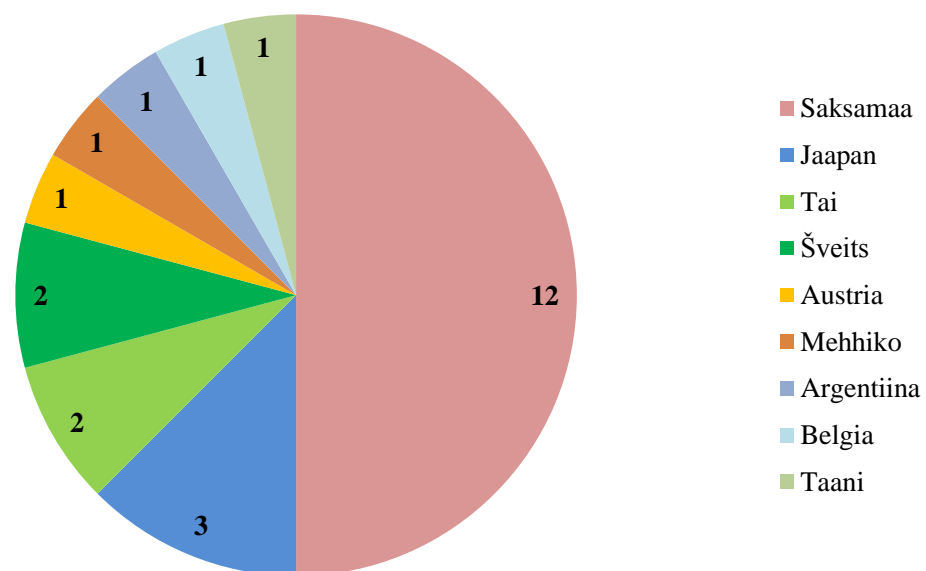
Kuue väiteid eristava kategooria loomisel tuginesid instrumendi autorid läbitöötatud kirjandusele. Valminud kategooriaid kohandati ning koondati, tagasisidet nende kohta saadi valdkonna asjatundjatega nõu pidades ning testgruppide peal katsetades, peale mida valmis instrumendi lõplik struktuur. Instrumendile täispikale küsimustikule vastajate kõrged tulemused alltoodud kuues kategoorias annavad teavet, et nende vaba aja tegevused võimaldavad järgnevat (Beard & Ragheb, 1980):

1. **Psühholoogiline.** Psühholoogilisi kasutegureid nagu vabaduse tunnetus, nauding, kaasatus, ja vaimne proovilepanek.
2. **Hariduslik.** Intellektuaalset stimulatsiooni ning võimalust õppida tundma iseennast ja end ümbritsevat.
3. **Sotsiaalne.** Rahuldust pakkuvaid suhteid teiste inimestega.
4. **Lõõgastav.** Leevendust stressile ja elus esinevatele pingetele.
5. **Füsioloogiline.** Võimalusi füüsilise vormi parandamiseks, tervisliku eluviisi säilitamist, kaalu kontrolli all hoidmist ja üleüldiselt heaolu parandamist.
6. **Esteetiline.** Esteetilist rahulduse pakkumist. Kõrged tulemused selles kategoorias väljendavad vaba aja tegevuste toimumiskohti huvitavate, ilusate, üldiselt hästi disainitud ning rahuldust pakkuvatena.

5. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

5.1 Vaetusperiood Eestis

Küsimustikule vastas kokku 24 õppeaastal 2016/2017 Eestis viibivat vahetusõpilast, kellest 33,3% (n=8) olid meessoost ja 66,7% (n=16) naissoost. Neist üheksa osalesid vahetusaastal YFU eriprogrammiga- loodusprogrammiga ja teatriprogrammiga kolm, muusikaprogrammiga kaks ning filmiprogrammiga üks õpilane. Joonis 1 kujutab küsimustikule vastanud üheksa riigi vahetusõpilasi, kellest kõige rohkem oli pärit Saksamaalt (50%). Vahetusõpilaste vanuselise jaotuvuse alusel jagunesid vastajad nelja gruppi, kus kõige rohkem esines 16- aastaseid noori (n=10) ning kõige vähem 15- aastaseid noori (n=1), 18- aastaseid vastajaid oli neli ning 17- aastaseid üheksa.

Joonis 1. Vastanud vahetusõpilaste päritolumaa

Maakondade alusel paiknesid vahetusõpilased Eestis viies maakonnas ja kokku 18 koolis. Harjumaal õppis 12 õpilast (Gustav Adolphi Gümnaasium, Kose Gümnaasium, Tallinna Kristiine Gümnaasium, Tallinna Lilleküla Gümnaasium, Aruküla Põhikool, Kiili Gümnaasium, Tallinna Ühisgümnaasium, Viimsi Keskkool, Tallinna Muusikakeskkool) Tartumaal viis (Miina Härma Gümnaasium, Lääne Ühisgümnaasium, Ülenurme Gümnaasium), Lääne-Virumaal kolm (Rakvere Eragümnaasium, Rakvere

Reaalgümnaasium, Kadrina Keskkool), Pärnumaal kaks (Pärnu Ühisgümnaasium) ning Jõgevamaal (Jõgevamaa Gümnaasium) ja Võrumaal (Kuldre Kool) mõlemas üks õpilane.

Küsimusele, miks oma vahetusriigiks valiti just Eesti, anti vastused, mis on järgnevalt grupeeritud kategooriateks. Üle poole vastajatest nimetasid valiku põhjuseks teadmatust Eesti riigist ning uudishimu selle vastu, muu hulgas ka soovi minna vahetusõpilaseks vähepopulaarsesse riiki YFU vahetusõpilaste seas.

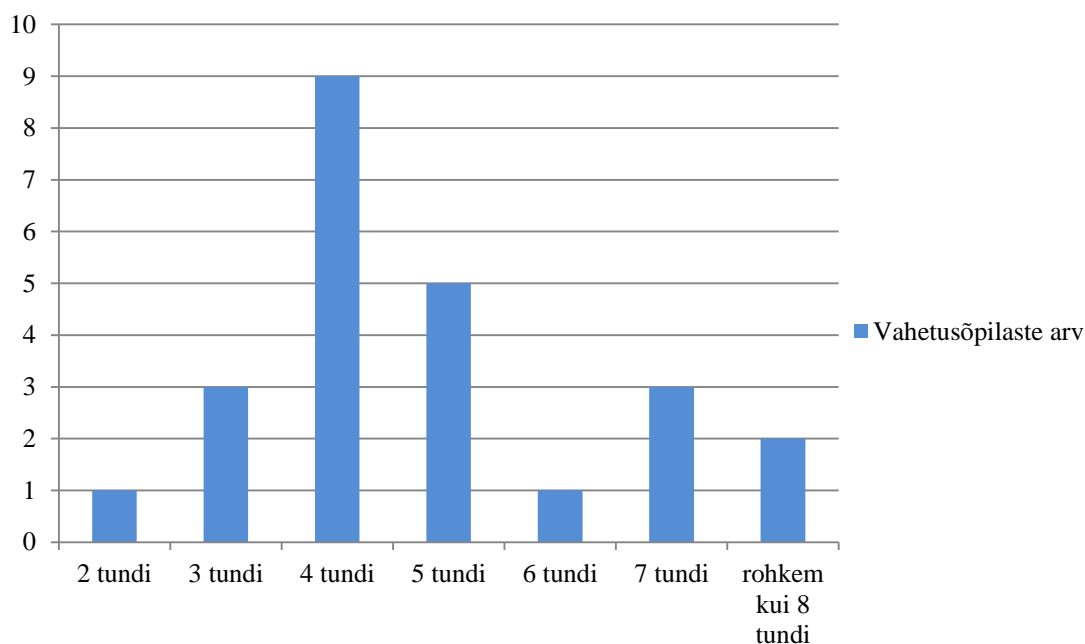
"Enamus Tai inimesi ei tea mis on Eesti või kus see asub. Niisis tulingi siia teistsuguse kultuuri pärast, et kodumaale naastes rääkida kõigile võimalikult palju eestlastest ja Eestist." (vahetusõpilane Taist)

Viiel korral mainiti valiku põhjusena YFU eriprogrammis osalemise võimalust ning sama palju toodi välja ka Eesti loodust kui sihtriigi valiku mõjutajat.

"Minu jaoks oli kõige tähtsamaks uus kogemus. Mul ei olnud mitte mingit plaani sihtriigi osas, kuid siis sattusin peale ühele huvitavale ülevaatele Eesti riigist YFU ajakirjas, peale mida teadsin koheselt, et minu sihtriigiks saab Eesti. Ma arvan, et kõige rohkem inspireeriski mind just kirjeldus ilusast Eesti loodusest." (vahetusõpilane Saksamaalt)

Vähem kui viiel korral nimetati põhjusena eesti keele ja kultuuri tundmaõppimise soovi; Eestit kui lähedalasuvat ja turvalist vahetusriiki ning tutvuskonna mõjutusi Eesti kasuks otsustamisel (peres oli viibinud vahetusõpilane Eestist või sõbra positiivsed muljed vahetusperioodi kohta Eestis).

Vastanud vahetusõpilaste keskmine vaba aja hulk päevas varieerus kahest tunnist kuni enam kui kaheksa tunnini, kõige enam märgiti keskmiseks päevaseks vaba aja hulgaks neli tundi (Joonis 2).

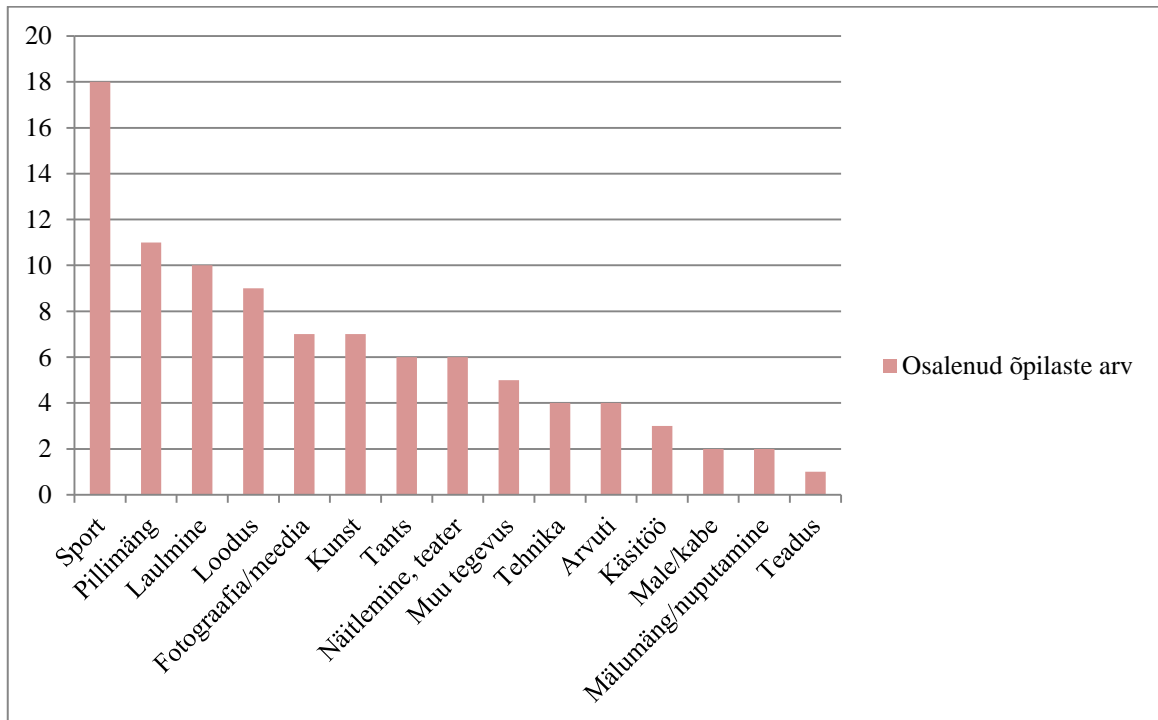
Joonis 2. Vahetusõpilaste keskmine vaba aja hulk päevas

Avatud küsimuse "Millised olid sinu ootused/lootused vaba aja tegevustele Eestis?" grupeeritud vastused jaotusid järgnevalt. Eelkõige oli läbivaks ootuseks vahetusaasta vabale ajale reisimine ja aja veetmine koos sõprade ja/või vahetusperega. Mõnevõrra vähem toodi välja uue huvialaga tegelemist, mille puhul nimetati näiteks sporti üldiselt, sõudmist, võrkpalli, korvpalli ja muusikat. Üheksal korral väljendati soovi tegeleda Eestis edasi oma huvialaga, millega tegeleti ka koduriigis. Konkreetsemalt nimetatud tegevusteks olid filmindus, sulgpall, matkamine, Punase Risti tegevustes osalemine ja ka muusikaga tegelemine. Viimaks, nelja vastaja ootused olid nii looduse nautimine kui ka traditsioonilistest tegevustest osa saamine, viimase puhul näiteks väljendas üks vahetusõpilane soovi tegeleda just Eesti kultuurile omase tantsimise ning laulmisega.

5.2 Organiseeritud vaba aja tegevused

24 noort ehk 100% vastanutest on osalenud vahetusperioodi jooksul organiseeritud vaba aja tegevustes. Küsimuse "Millistes organiseeritud vaba aja tegevustes ja kus oled sa vahetusperioodi jooksul osalenud?" vastused andsid teavet, milliste organiseeritud tegevustega tegelevad noored kõige rohkem (Joonis 3) ning millised on kõige levinumad kohad nendes tegevustes osalemiseks. Juhul kui tegevus toimus mitmes kohas, paluti märkida koht, kus tegevus leidis aset kõige rohkem. Keskmiselt tegelevad/on tegelenud

vahetusõpilased nelja organiseeritud tegevusega, kõrgeim arv organiseeritud tegevustes osalemist õpilase kohta oli 11 ning madalaim oli üks. Vahetusõpilaste seas populaarseim organiseeritud aja veetmise viis oli spordiga tegelemine (75% vastajatest), seejärel järgnesid pillimäng (45,8% vastajatest) ja laulmine (41,7% vastajatest). Kõige rohkem ehk 40 organiseeritud vaba aja tegevust leidsid aset koolis, 32 tegevust muus kohas erinevalt väljatoodud vastusevariantidest ja spordiasutuses 10 tegevust, vaba aja keskuses, kultuurikeskuses ja noortekeskuses aga leidsid aset kuus või vähem tegevust.

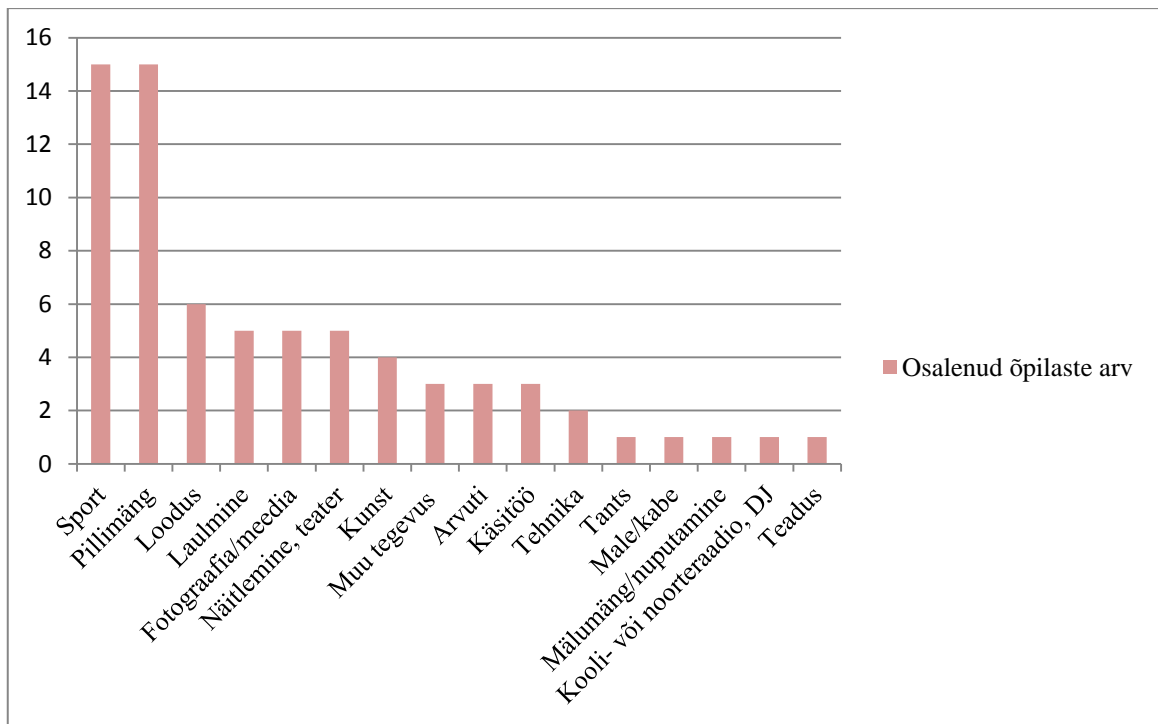
Joonis 3. Vahetusõpilaste organiseeritud vaba aja tegevused Eestis

Oma organiseeritud vaba aja tegevusteni on noored jõudnud kõige rohkem just vahetuspere kaudu, kus enamasti toodi välja tegevusteni suunajana vahetuspere ema, ühel juhul oli suunajaks ka vahetuspere vanaisa. Kaheksal korral nimetati sõpru või klassikaaslaseid (ka neid, kes ise juba nendes tegevustes osalesid või tegevuse korraldusliku poolega seotud olid), seitsmel korral YFU vabatahtlikku/tugiisikut, kuuel korral tegeles huvitegevuste otsimisega vahetusõpilane ise, kasutades selleks interneti abi ning kõige vähem ehk viiel korral nimetati oma vaba aja tegevusteni jõudmise põhjuseks koolipoolset panust.

Organiseeritud tegevustes osalemise erinevaid motiive nimetas iga õpilane kuni kolm tükki, nimetatud motiivid jagunesid kategoriseeritult järgnevalt alustades enim nimetatust:

1. Võimalus tutvuda uute inimeste ning tegevustega
2. Antud tegevus on meelepärane ja huvitav
3. Võimalus oma vaba aega sisustada
- 4.-7. Antud tegevus on plaanipärane ja korraldatud,
antud tegevus on seotud Eesti kultuuriga,
võimalus veeta sõpradega aega,
võimalus õppida eesti keelt.

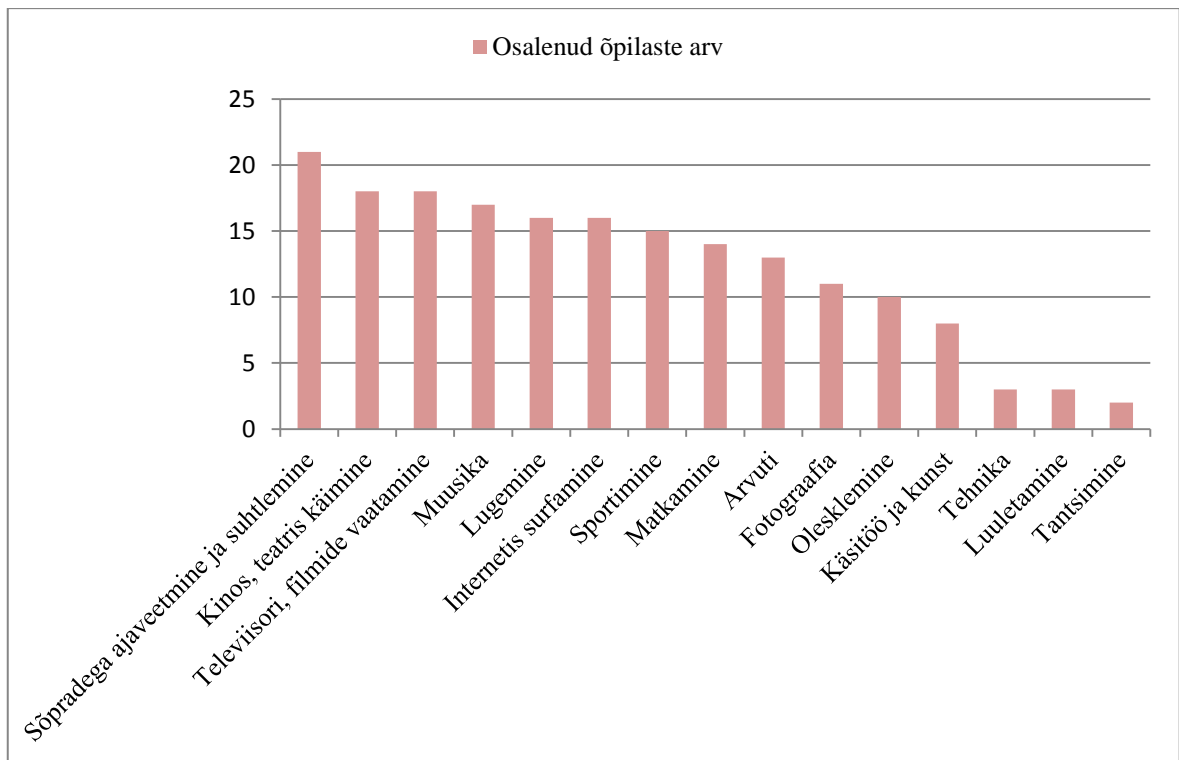
Koduriigis tegeletavate organiseeritud tegevuste kohta annab ülevaate joonis 4. Muu tegevusena nimetati kiriku ja Punase Risti jaoks tegutsemist ning skautlust.

Joonis 4. Vahetusõpilaste organiseeritud vaba aja tegevused koduriigis

5.3 Organiseerimata vaba aja tegevused

Sarnaselt organiseeritud tegevustes osalemisele olid kõik vastanud (n=24) osalenud vahetusperioodi vältel organiseerimata vaba aja tegevustes (Joonis 5).

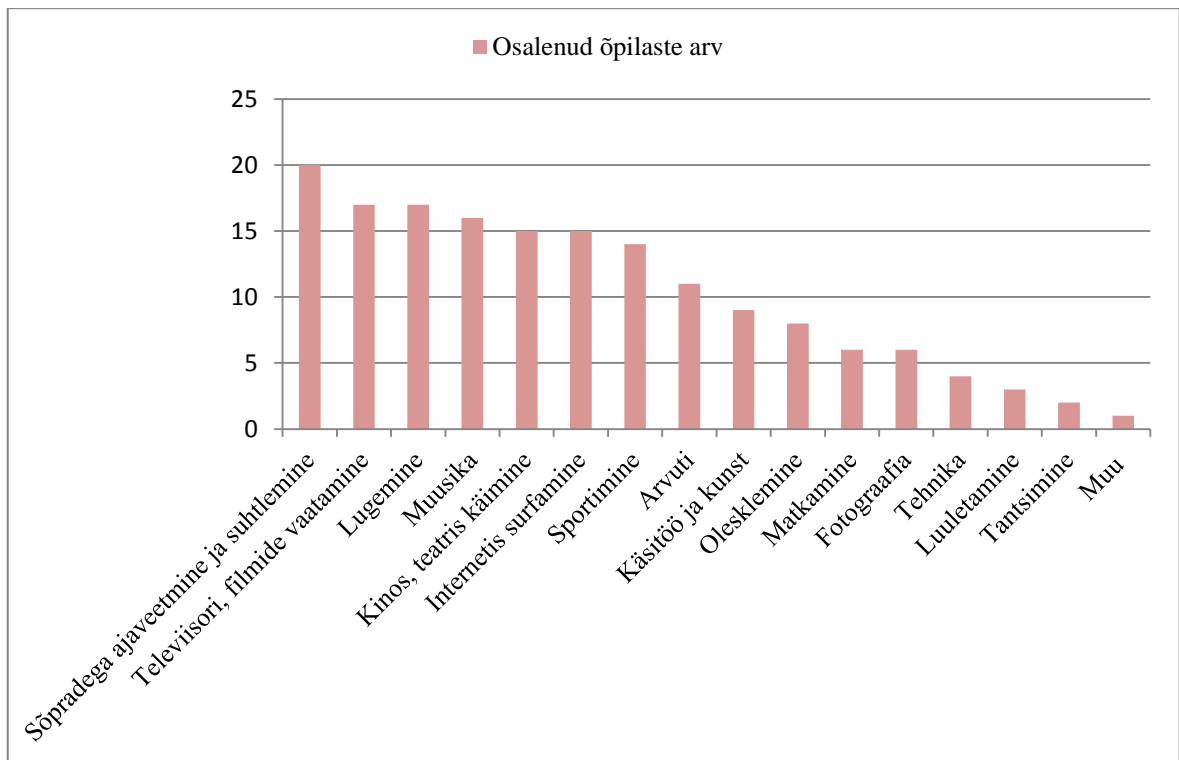

Joonis 5. Vahetusõpilaste organiseerimata vaba aja tegevused Eestis

Keskmiselt tegelevad/on tegelenud vahetusõpilased kaheksa organiseerimata tegevusega, kõrgeim arv organiseerimata tegevustes osalemist õpilase kohta oli 13 ning madalaim üks. Vahetusõpilaste seas populaarseimad organiseerimata aja veetmise viisid olid sõpradega aja veetmine ja suhtlemine (87% vastajatest), millele järgnesid kinos, teatris käimine ning televiisori, filmide vaatamine (mõlemad 75% vastajatest). Organiseerimata vaba aja tegevustes osalemise erinevaid motiive nimetas iga õpilane kuni kolm tükki, need motiivid jagunesid kategoriseeritult järgnevalt alustades enim nimetatust:

1. Võimalus veeta aega vahetuspere ja sõpradega
2. Puhkus ja lõbutsemine
3. Valikuvabadus tegevuste suhtes
4. Igavuse peletamine
5. Vahetusaasta võimaluste kogemine
6. Integreerumine ja eesti keele õppimine.

Koduriigis tegeletavate organiseerimata tegevuste kohta annab ülevaate joonis 6. Muu tegevusena nimetati filmindust.

Joonis 6. Vahetusõpilaste organiseerimata vaba aja tegevused koduriigis

5.4 Vaba aja muutused ja rahulolu

Vahetusõpilaste koduriigis tegeletud tegevuste alusel on võimalik mõista vaba aja harjumuste muutusi viibides vahetusaastal teises riigis. Võrreldes koduriigiga suurenes Eestis 13 õpilase puhul organiseeritud tegevustes osalemise arv, kuue õpilase puhul vähenes organiseeritud tegevustes osalemine ning viie puhul jäi tegevuste arv samaks, mis koduriigis. Vaadates huvialasid, millega vahetusõpilased koduriigis ei tegele, kuid Eestis hakkasid tegelema, on kõige rohkem esindatud laulmine, tantsimine ning sport. Organiseerimata tegevustes osalemine suurenes Eestis 14 õpilase puhul ning vähenes seitsme õpilase puhul, kolme õpilase puhul jäi tegevuste arv samaks. Koduriigist erinevate organiseerimata tegevustena tegeleti Eestis eelkõige matkamise ning televiisori/filmide vaatamise ja fotograafiaga.

Esimese osa viimase küsimusega uuriti vahetusõpilaste arvamust nende vaba aja mõju kohta vahetusperioodile. Tegemist oli avatud küsimusega, mille vastustest selgus ülekaalukalt vaba aja tegevuste positiivne mõju vahetusperioodile. Kõige rohkem põhjendati positiivset mõju just läbi uute kogemuste ja tegevusteni jõudmise ning samuti

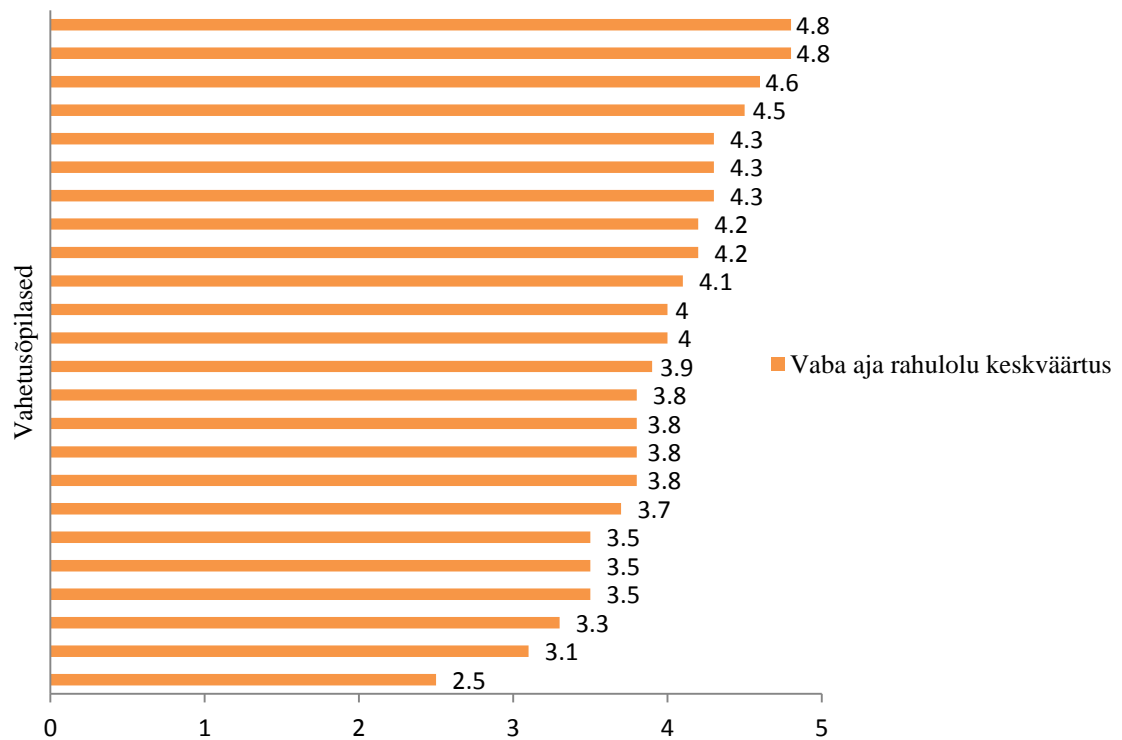
ka kohtumist uute inimestega, mõnevõrra vähem nimetati positiivse mõju põhjuseks oma vaba aja sisustamise võimalust. Järgnevalt on välja toodud kolme vahetusõpilase vastused antud küsimusele:

"Vaba aeg omab põhimõtteliselt suurimat osa minu vahetusaastast kooli kõrval. See on täiesti põhinev minu motivatsioonil ja otsustel. Seega, kui ma soovin head vahetusaastat, siis tuleb mul millegagi tegeleda." (16-aastane naissoost vahetusõpilane)

"Inimestega on kergem suhteid luua kui sul on hobid." (16-aastane naissoost vahetusõpilane)

"Olen kohtunud imeliste inimestega ja leidnud nii palju sõpru. Olen inspireerinud paljusid osalema vahetusaastal ning olnud toeks nendele, kes lähevad vahetusaastale juba sel suvel. Vaba aja tegevused aitasid mul koduigatsusest üle saada ning hoida mind tegevuses kui oli käsil vahetuspere vahetus. Leidsin uusi asju, millega mulle tegeleda meeldib ning millega ma varem polnud tegelema, jätkan koduriigis mõndade nende tegevustega kindlasti." (17-aastane naissoost vahetusõpilane)

Üldised vaba aja rahulolu keskväärtused, mis selgusid vahetusõpilaste hinnangutest, on kujutatud Joonisel 7. Minimaalne võimalik tulemus 1 väljendab, et vaba aja tegevuste kaudu ei rahuldatud peaaegu mitte kunagi väidetes nimetatut. Maksimaalne võimalik tulemus 5 väljendab, et vaba aja tegevuste kaudu rahuldati peaaegu alati väidetes nimetatut. Kõikide vahetusõpilaste rahulolu üldskoorid on võrdsed või kõrgemad kui pool võimalikust maksimaalsest tulemusest.

Joonis 7. Vaba aja rahulolu personaalsed keskvärtused

Vahetusõpilaste hinnangute alusel kujunes välja instrumendi üksikvaidete keskvärtuste ja standardhälvete koondtabel (vaata Lisa 2), kus väited on pingereas kahanevate keskvärtuste alusel. Üksikvaidete kõrgeim keskvärtus on haridusliku (HAR) kategooria väitel. Tabelis esinevad järgmised lühendid: PSÜ= psühholoogiline; HAR= hariduslik; LÕÕ= lõõgastav; SOT= sotsiaalne; FÜS= füsioloogiline ja EST= esteetiline. Keskvärtuste minimaalne võimalik tulemus 1 väljendab "Peaaegu mitte kunagi tõsi minu puhul" ja maksimaalne võimalik tulemus 5 väljendab "Peaaegu alati tõsi minu puhul". Ka väidete kategooriate keskvärtustest on kõrgeim tulemus just hariduslikel väidetel (4,2), millele järgnevad psühholoogiline (4,1)/ lõõgastav (4,1), sotsiaalne (3,9), esteetiline (3,7) ja füsioloogiline (3,6).

6. TULEMUSTE ARUTELU

Uurimuse tulemusena on võimalik mõista õppeaasta 2016/2017 YFU vahetusõpilaste vaba aja kasutust ning mõista sellega seondult, millistes tegevustes ja mis motiividel osaletakse nii juhendatud (organiseeritud) kui ka juhendamata (organiseerimata) vaba aja tegevustes. Lisaks, kuidas vaba aja tegevustes osalemine rahuldab vahetusõpilaste teatud vajadusi.

Uurimustööga selgitati välja, et kõik küsimustikule vastanud vahetusõpilased olid oma vahetusperioodil osalenud organiseeritud vaba aja tegevustes ehk huvitegevuses, mis omab positiivset mõju noore elule nii vahetusperioodi vältel kui ka peale õpirände lõppu. Nii saab väita, et organiseeritud tegevustes osalemisega on näiteks avardunud vahetusõpilaste silmaring, arenenud erinevad oskused, integreeritud uude keskkonda, jõutud selgusele oma huvide eelistustes ja kujunenud iseseisvamaks (Maaelu Arengu Instituut, 2005; SA Innove, 2017).

Enim hakkasid vahetusõpilased erinevalt koduriigi hobidest tegelema Eestis laulmise, spordi ja tantsuga, mis olid Eesti Noorsoo Instituudi (2010) raporti "Noortemonitor 2009" alusel ka kõige populaarsemad organiseeritud vaba aja veetmise viisid Eesti noorte seas, mispärast võib oletada- vaba aja valikute suunajana mängib rolli keskkond ja kultuuriruum, millesse vahetusõpilane saabub ning sealsed trendid vaba aja tegevustes osalemises. Tantsimine, millega suur osa vahetusõpilasi Eestis tegelema hakkas, ei olnud siiski üldpilti vaadates populaarne vaba aja veetmise viis, suurima esindatusega oli hoopis lisaks sportimisele ja laulmisele pillimäng, millega tegeles YFU muusikaprogrammi väliselt üheksa õpilast. Nii pillimäng kui ka sportimine olid vahetusõpilaste koduriigis enim osaletud huvitegevused. Pillimänguga jätkasid Eestis kõik peale viie õpilase ning spordiga tegelemist jätkasid kõik õpilased. Kuigi YFU Eesti (2017c) on väljendanud järgnevat: vahetusaastale minek tähendab valdavalt seda, et vahetusõpilane ei saa tegeleda edasi samade hobidega, millega kodumaal on aastaid tegeletud. Ning iga õpilase puhul võetakse Eestisse paigutamisel arvesse tema harrastusi, kuid ei garanteerita, et noor saab täies mahus jätkata oma huvialadega, siis on siiski võimalik oletada, et sobilikud võimalused just kolme populaarseima huvitegevusega tegelemiseks on Eestis õpilastele tagatud vaatamata välisriigis viibimisele.

YFU vahetusõpilased veetsid juhendamata tegevustes enim aega sõpradega koos viibides ja suheldes, millele järgnesid kinos, teatris käimine ning televiisori, filmide vaatamine. McLean et al. (2005) on veendumusel, et liigne televiisori vaatamine võib tekitada tõsiseid tagajärgi. Mitmed tunnid, mida lapsed ja noored veedavad passiivselt, süvenedes ekraani vaatamise just oma väljakujunemise aastate jooksul, on kokkuvõttes tunnid, mida noored on kaotanud ajast, mil oleks olnud võimalus enesearenguks ja kasulike oskuste omandamiseks koos teistega läbi aktiivse tegevuse. Olles teadlik, et erinevalt vahetusõpilastest oli televiisori ja filmide vaatamine Eesti noorte jaoks eelistatud organiseerimata tegevustest alles 15. kohal (Eesti Noorsoo Instituut, 2010) tuleb vahetusõpilaste vaba aja käsitlemisel läheneda McLean et al. väitele teisiti. Nimelt on tõenäoline, et vahetusõpilaste ja eestlaste osalus nimetatud tegevuses on erinev just vahetusõpilaste keele- ja kultuuriteadmiste suurendamise soovi tõttu, mida võimaldab neile hõlpsasti telemeedia, kus kasvõi subtiitrite olemasolu loob televiisori vaatamisest keeleõppe väljundi. Televiisori/filmide vaatamine võimaldab ka perega ja sõpradega aega veeta ja laiendab silmaringi, samuti on see võimalik ka kino ja teatri külastamisel, mis kokkuvõtvalt väljendab, et välistatud pole ka erinevate organiseerimata tegevustega samaaegselt tegelemine.

Arvestades, et töös kasutatud instrumendi väidetele vastati nii organiseeritud kui ka organiseerimata vaba aja tegevuste kohta, siis ei ole võimalik konkreetselt mõista väidete keskväärtust eraldi mõlema valdkonna tegevuste puhul. Seega, annavad vaba aja rahulolu skaala tulemused pigem üldise ülevaate vaba aja kohta tervikuna. Nagu Karli et al. (2008 viidatud Lapa, 2013) märgivad, siis mõõtes vaba aja tegevustes osalemise tasuvuse määra, vajaduste rahuldamist ning tegevustes osalemise meelepärast, võib see anda tulemusi, mille alusel on võimalik inimesi nende vaba aja tegevustes suunata ja teha ümberkorraldusi, et suureneks osalemise soov ning vajaduste rahuldamine vaba aja tegevuste kaudu.

Instrumendi kuue kategooria kõrgeim vajaduste rahuldamise määr oli hariduslikel väidetal, mille nelja väite keskväärtus oli viie punkti skaalal 4,2, madalaim keskmine hinnang oli füsioloogilistel väidetal, mis oli 3,6. Lähtudes, et vahetusõpilaste organiseerimata vaba aja tegevustest oli sotsiaalne tegevus kõige populaarsem ning osalemise motiividest nii huvitegevustes kui ka organiseerimata tegevustes enim nimetatud just võimalust sotsialiseeruda uute inimeste, pere ja sõpradega, siis instrumendi skaalal oli sotsiaalse

kategooria väidete keskmine tulemus 3,9 ehk tulemuse poolest alles neljandal kohal kuue seast. Kõige madalam hinnang oli selle kategooria väitel 10 "Minu vaba aja tegevused on aidanud mul luua teistega sõprussuhteid", mille põhjuseks võib olla erineva iseloomuga tegevuste puhul tekkinud olukorrad, kus näiteks organiseerimata tegevusena raamatu lugemise vältel ei loodagi sõprussuhteid, kuid organiseeritud tegevusena võrkpallis tiimina osaledes just vastupidiselt luuakse. Eeldusel, et noored arvestasid hindamisel kõiki oma tegevusi ja nende kogemusi, võisidki hinnangud tervikuna olla tegevuste keskmised. Kõikide kategooriate kui ka üksikväidete keskväärtused jäid kõrgemale kui pool, mis väljendab, et vaba aja tegevuste kaudu on teatud vajadused rahuldatud mõnikord või tihedamini. Instrumendi tulemustest selgus, et esteetilised vajadused (ilusad ja hästi disainitud territooriumid ja kohad) on võrreldes teiste esteetiliste väidetega pigem madalalt hinnatud vahetusõpilaste poolt. On teada, et kõige rohkem vaba aja tegevusi leidsid aset koolikeskkonnas, kuid siinkohal tuleb arvestada ka standardhälbe, mis madalama rahuloluga väite 24 "Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on hästi disainitud" puhul oli $\pm 1,35$ ja kõrgema rahuloluga väite 23 "Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on ilusad" puhul $\pm 0,83$. Seega ei ole võimalik kindlalt väita, et kõikide vahetusõpilaste puhul hinnati väidet 24 just esteetilisest madalaimaks.

Torkildseni (1999) teooriale tuginedes on vaba aja tegevuste valikul mitmeid mõjutajaid nii neid endale teadvustades kui ka alateadlikult nendest lähtudes. Vahetusõpilaste puhul on paljud Torkildseni väljatoodud mõjutajad muutunud, seoses koduriigis esinevatega. Näiteks vahetusõpilase finantsiline seis, kus vahetusaastal tuleb arvestada, et vahetuspere ei ole kohustatud tasuma vahetusõpilase meelelahutuse eest, mille hulka saab arvata nii huviringid kui ka väljasõidud. Pere on siiski õpilasele vahetusaasta jooksul moraalseks ning emotsionaalseks toeks, abistades teda uue kultuuriga kohanemisel (YFU Eesti MTÜ, 2015), kuid rahalised otsused tuleb õpilasel ise teha. Samuti on ka näiteks muutunud kodune kasvatus, sotsiaalne keskkond millesse kuulutakse ja vaba aja tegevused ning kvaliteet.

Lisaks mõjutajatele määravad tegevustes osalemise suuresti ka motiivid. Kõige enam huvialades osalemise motiivina nimetatud uute inimestega tutvumist toetab tegevuses osaleja nauding sotsiaalsetes tegevustes osalemise tõttu, mis annab võimaluse uute sõprussuhete loomiseks ja ka koostööks grupitingimustes. Sotsiaalne kontakt, sõprussuhted

või intiimsus on olulised üksinduse vähendajad, mis on paraku levinud nähtus igas vanuses inimeste seas. (McLean et al., 2005) Seetõttu on vajalik võimaldada või soovitada vahetusõpilastele osalemist tegevustes, mis annavad võimaluse sotsiaalseks kontaktiks. Eriti omab tähtsat rolli sotsiaalne pool just vahetusperioodi algusajal kui keskkond ja inimesed on veel võõrad ning suhete loomine on raskendatud ka keelelise erinevuse pärast. Võõras keskkonnas integreerumiseks tuleb oma panus anda ka perekonnal ning mitteformaalse ja formaalse õpikeskkonnas tegutsejatel k.a. õpetajatel ja klassikaaslastel. Lähtudes organiseeritud vaba aja tegevuste iseloomust, tuleb edaspidi ka arvestada, et tegevustes osalemine võimaldaks noorel sotsiaalseid suhteid luua teiste huviringides osalejatega, mispärast mõjub näitena noortegrupi tennisetrennis osalemine paremini kui individuaaltreeneri juures treenimine. Sama lähtekoht kehtib ka populaarsuselt spordile järgnevate tegevuste kohta- seoses paljude vahetusõpilaste osalemisega muusikainstrumendi harjutamisega seotud huviringis, ei pakuks individuaalõpe selliseid sotsialiseerumise võimalusi nagu teiste huvilistega koos huviringis osalemine või orkestrina harjutamine. Jaapanist pärit 2015/2016 vahetusaasta õpilane on öelnud: "Mina sain sõbrad tänu ujumistrennile, kus käisin pea iga päev. Alguses rääkisime ujumisest ja hiljem läks kõik juba palju lihtsamaks. Lihtsalt pead ise aktiivne olema ja palju rääkima.“ (Youth For Understanding Eesti, 2016a)

Lähtudes töö tulemustest on vahetusõpilased oma vaba aega sisustanud organiseeritult, mis omab hüvesid vahetusperioodi kogemusele. Ka edaspidi tuleks peredel olla valmis aktiivselt soovitada noorele huvitegevusi, kus toimub mitteformaalse õppe kaudu noore oskuste arendamine ja sotsiaalne kontakt teiste inimestega, mis suurendavad integratsiooni võõras keskkonnas. Mõistes, et vaba aeg ja selle jooksul osaletud tegevused omavad mõju nii vahetusperioodi kogemustele kui ka noore arengule, siis oleks kasulik uurida rahulolu organiseeritud tegevusega peale mõnda aega osalemist antud tegevuses, et vajadusel soovitada muudatusi vaba aja veetmises, tagades noorele täisväärtuslik vahetusaasta kogemus ning rahuldav vaba aja veetmise viis.

KOKKUVÕTE

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada Eestis 2016/2017 vahetusaastal YFU vahetusprogrammis osalenud 15.-18. aastaste noorte organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevused ning rahulolu vaba ajaga.

Rahvusvaheline õpilasvahetus on lisaks formaalsele õppele ka mitteformaalset ja informaalset õpet sisaldav kogemus. Nimetatud õpped toimuvad just organiseeritud ja organiseerimata vaba aja tegevustes, mida antud tööga konkreetsemalt uuriti ning mille tulemustest selgus järgnev.

Eestisse tulnud YFU vahetusõpilased on osalenud õpilasvahetuse jooksul nii organiseeritud kui ka organiseerimata tegevustes. Enim osaletakse organiseeritud tegevustest ehk huvitegevustest spordi, pillimängu ja laulmisega seotud tegevustes, kus keskmine organiseeritud tegevustes osalemise arv õpilase kohta on neli. Oma huvitegevusteni on noored jõudnud just eelkõige vahetuspere kaudu, millel on õpilasvahetuses suur roll vahetusõpilase toetajana, olles noorele tema uus perekond vahetusperioodiks. Enim osaleti huvitegevuses uute inimeste ning tegevustega tutvumise eesmärgil. Huvitegevuses osalemist on seostatud positiivsete tulemustega inimese välja arenemisel ja silmaringi laiendamisel. Organiseerimata tegevustest olid enim mainitud tegevused: sõpradega ajaveetmine ja suhtlemine, kinos ja teatris käimine ning televiisori ja filmide vaatamine. Organiseerimata tegevustes osaleti eelkõige vahetuspere ja sõpradega koosviibimise eesmärgil.

Eelkõige hakkasid erinevalt koduriigist tegelema noored Eestis huvitegevustest laulmise, tantsimise ja spordiga, mis olid Eestis kolm populaarseima organiseeritud vaba aja veetmise viisi "Noortemonitor 2009" alusel. Noored nägid oma vahetusaasta kogemuse kujunemisel vaba aja puhul eelkõige positiivset rolli seoses uute inimestega tutvumise, uute kogemuste ning tegevusteni jõudmise kaudu.

Kuivõrd vahetusõpilaste vaba aja kogemused nende vaba aja vajadusi rahuldasiid, selgusid vaba aja rahulolu skaala tulemustes, kus viie palli skaalal oli kõrgeim tulemus ehk kõige rohkem rahuldav mõju just hariduslikel väidatel, mis väljendasid millegi uue kogemist või tundmaõppimist.

KASUTATUD ALLIKAD

Beard, J. G. & Ragheb, M. G. (1980) Measuring leisure satisfaction. *Journal of Leisure Research*, 12 (1), 20-33.

Beggs, B. A. & Elkins, D. J. (2010) *The Influence of Leisure Motivation on Leisure Satisfaction*. [Online] Kättesaadav: <http://larnet.org/2010-02.html>. [20.03.2017].

Jakobson, T. (2016) *7.-12. klasside õpilaste sotsiaalne toimetulek vööras keskkonnas VeniVidiVici õpilasvahetuse näitel*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.

Leveresen, I., Danielsen, A. G. , Skogbrott Birkeland, M. & Samdal, O. (2012) *Basic Psychological Need Satisfaction in Leisure Activities and Adolescents' Life Satisfaction*. *Journal of Youth and Adolescence*, 41 (12), 1588-1599.

McLean, D. D., Hurd, A. R. & Rogers, N. B. (2005) *Kraus' recreation and leisure in modern society*. 7th ed. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers, Inc.

Torkildsen, G. (1999) *Leisure and Recreation Management*. 4th ed. Abingdon: E & FN Spon.

Muud allikad

EEE- YFU (2017) *YFU MISSION AND HISTORY*. [Online] Kättesaadav: <https://eee-yfu.org/yfu-mission-history/>. [03.03.2017].

Eesti Noorsoo Instituut (2010) *Noortemonitor 2009*. Tallinn: Eesti Noorsoo Instituut.

Eurostat (2013) *Quality of life indicators - leisure and social interactions*. Luksemburg: Eurostat.

Forum on Education Abroad (2011) *Education Abroad Glossary*. [Online] Kättesaadav: <https://forumea.org/wp-content/uploads/2014/10/Forum-2011-Glossary-v2.pdf>. [09.03.2017].

Haridusseaduse eelnõu (2016) *Haridusseadus*. [PDF] Kättesaadav: <http://eelnoud.valitsus.ee/main#n11CTCJ1>. [04.01.2017].

Lapa, T. Y. (2013) Life Satisfaction, Leisure Satisfaction and Perceived Freedom of Park Recreation Participants. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 1985-1993.

Kättesaadav:

https://www.researchgate.net/publication/275223158_Life_Satisfaction_Leisure_Satisfaction_and_Perceived_Freedom_of_Park_Recreation_Participants. [10.03.2017].

Maaelu Arengu Instituut (2005) *Huvialaharidus ja huvitegevus. Rakenduslik kompleksuuring*. Tartu: Maaelu Arengu Instituut.

Noorteuring OÜ (2016) *Tallinna noorte osalemine noorsootöös. Koolinoorte arvamus*. Tallinn: Noorteuring OÜ.

Sihtasutus Archimedes Noorteagentuur (2017) *Mitteformaalne õpe*. [Online] Kättesaadav: http://mitteformaalne.archimedes.ee/?page_id=1973. [20.04.2017].

Statistikaamet (2008) *Lapsed*. Tallinn: Statistikaamet.

YFU Eesti (2017a) *Eriprogrammid*. [Online] Kättesaadav: <https://www.yfu.ee/vahetuspere/vahetusopilased-eestis/eriprogrammid/>. [24.04.2017].

YFU Eesti (2017b) *Vahetusõpilased Eestis*. [Online] Kättesaadav: <https://www.yfu.ee/vahetuspere/vahetusopilased-eestis/>. [24.04.2017].

YFU Eesti (2017c) *YFU vahetusperede uudiskiri. Kevad 2017*. [Online] Kättesaadav: https://issuu.com/yfueesti/docs/vap_uudiskiri_kevad_2017. [20.04.2017].

YFU Eesti (2017d) *EEE-YFU ja ETN*. [Online] Kättesaadav: <https://www.yfu.ee/programmid/eee-yfu> [04.01.2017].

YFU Eesti MTÜ (2015) *Muuda maailm oma koduks*. [PDF] Kättesaadav: https://www.yfu.ee/wp-content/uploads/2016/05/5-LISA_eraldi-avanev_Infomaterjal-lapsevanemale_2015.pdf. [29.04.2017].

Youth For Understanding Eesti (2016a) *Avasta Maailma 2016/2017*. [PDF] Kättesaadav: https://www.yfu.ee/wp-content/uploads/2016/07/YFU_AvastaMaailma_2016_v04_web_.pdf. [30.04.2017].

Youth For Understanding Eesti (2016b) *YFU visioon, missioon ja väärtused*. [Online]
Kättesaadav: <https://www.yfu.ee/wp-content/uploads/2016/07/Visioon-missioon-väärtused.pdf>. [12.12.2016].

Youth For Understanding (2017) *How your students will benefit from a YFU exchange program*. [Online] Kättesaadav:
<https://static1.squarespace.com/static/56167d1de4b0141a0f9a9378/t/5697c34b40667adbe8f8ddc4/1452786508759/HowYourStudentsWillBenefit.pdf>. [2.01.2017].

SA Innove (2017) *Mitteformaalses hariduses*. [Online] Kättesaadav:
<http://www.innove.ee/et/karjaariteenused/karjaariteenused/karjaariope/mitteformaalses-hariduses>. [29.04.2017].

LISAD

Lisa 1

Aastatel 2014-2017 Eestisse tulnud YFU vahetusõpilased päritoluriigi alusel

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	KOKKU
Saksamaa	23	18	17	58
Jaapan	3	4	5	12
Šveits	2	3	3	8
Tai	2	2	3	7
Mehhiko	2	1	3	6
Belgia	1	1	1	3
Argentiina	1	0	3	4
Austria	0	0	1	1
Taani	0	0	1	1
Tšiili	0	1	0	1
Tšehhi	0	1	0	1
Prantsusmaa	1	0	0	1
Serbia	1	0	0	1
Holland	1	0	0	1
Kokku	37	31	37	

Vaba aja rahulolu skaala väidete keskväärtused ja standardhälbed

Kategooria	Väide	M	SD
HAR	7. Minu vaba aja tegevused aitavad mul enda kohta rohkem teada saada	4,58	0,58
PSÜ	1. Minu vaba aja tegevused on minu jaoks väga huvitavad	4,33	0,82
HAR	6. Minu vaba aja tegevused võimaldavad mul proovida uusi asju	4,25	0,90
LÕÕ	16. Ma võtan osa vaba aja tegevustest lihtsalt nende tegevuste tegemise pärast	4,25	1,03
SOT	11. Inimesed, keda oma vaba aja tegevustes kohtan, on sõbralikud	4,21	0,83
HAR	8. Minu vaba aja tegevused aitavad mul teiste inimeste kohta rohkem teada saada	4,17	0,70
LÕÕ	15. Minu vaba aja tegevused panustavad minu emotsionaalsesse heaolusse	4,17	0,92
PSÜ	3. Minu vaba aja tegevused annavad mulle saavutusvajadust	4,13	0,68
LÕÕ	14. Minu vaba aja tegevused aitavad leevendada stressi	4,04	0,81
EST	22. Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on huvitavad	4,00	1,02
EST	21. Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on värsked ja puhtad	3,96	1,00
LÕÕ	13. Minu vaba aja tegevused aitavad mul lõõgastuda	3,92	0,88
SOT	9. Oma vaba aja tegevuste kaudu puutun kokku teiste inimestega	3,92	0,93
PSÜ	4. Kasutan mitmeid oskusi ja võimalusi oma vaba aja tegevustes	3,83	0,96

FÜS	20. Minu vaba aja tegevused aitavad mul olla tervislik	3,83	1,13
PSÜ	2. Minu vaba aja tegevused lisavad mulle enesekindlust	3,79	0,81
HAR	5. Minu vaba aja tegevused suurendavad minu teadmisi asjadest, mis mind ümbritsevad	3,79	1,02
SOT	12. Oma vabal ajal käin läbi inimestega, kes naudivad vaba aja tegevustes osalemist	3,75	0,94
FÜS	18. Ma tegelen vaba aja tegevustega, mis arendavad mu kehalist vormi	3,70	1,17
SOT	10. Minu vaba aja tegevused on aidanud mul luua teistega sõprussuhteid	3,63	1,01
EST	23. Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on ilusad	3,50	0,83
FÜS	17. Minu vaba aja tegevused on füüsiliselt proovilepanevad	3,50	1,18
EST	24. Territooriumid või kohad, kus ma oma vabal ajal viibin, on hästi disainitud	3,46	1,35
FÜS	19. Ma tegelen vaba aja tegevustega, mis taastavad mind füüsiliselt	3,33	1,27

Küsimustik

Hello! My name is Marleen Valdmaa and I would be very grateful if you would fill in the following survey for my bachelor thesis in Recreation Management at Tallinn University.

This survey is only for YFU exchange students in Estonia during 2016/2017 school year and for that reason is every answer important. Those, who finish the survey have the chance to win one of three hats in Estonian flag colors, just fill in your contact information at the end where you will also find a picture of these hats.

The survey focuses on your leisure time and activities during your exchange period in Estonia.

Please read through the following definitions to fully understand the meaning of the questions and pay attention to the difference of "organized leisure time activity" and "unorganized leisure time activity".

THANK YOU!

LEISURE TIME is a period of time that is free from work-, school- and domestic responsibilities and also free from activities that are done for personal well-being (sleeping, eating, personal hygiene).

LEISURE TIME ACTIVITIES are freely chosen activities that are done during leisure time.

ORGANIZED leisure time activities are supervised by experienced adults and take place on schedule for example at culture and community recreation centers, sports clubs/trainings or school area.

UNORGANIZED leisure time activities are unsupervised and can be done anywhere.

1. What is your gender?

- Male

- Female

2. Where are you from?

3. How old are you?

4. Name the school you are currently studying in Estonia.

5. Which one of these YFU special programs are you currently attending?

- Nature program

- Music program

- Theatre program

- Film program

- Not attending a special program

6. Why did you choose Estonia as your exchange country?

7. On average, how many hours a day do you have leisure time?

- 1 hour

- 2 hours

- 3 hours

- 4 hours

- 5 hours

- 6 hours

- 7 hours

- More than 8 hours

8. Before arrival, what were your expectations/hopes for leisure time activities in Estonia?

For example: To continue doing sports that i participated in my home country, visit the bogs in Estonia, spend most of my time watching TV, find a new hobby, travel with my host family etc.

9. Have you taken part in organized leisure time activities in Estonia?

- Yes

- No

If you filled in "Yes", move on to question 10 and skip question 13. If you filled in "No", move on to question 13.

10. In which organized leisure time activities and where have you taken part during your exchange period?

If some activity took place in different areas, mark where it took place most often. This question offers multiple choice.

	School	Community recreation center	Sports facility	Culture center	Youth center	Other place
Sports						
School radio/ youth radio or DJ						
Science						
Technology						
Photography/ media						
Chess/ checkers						
Quiz/ thinking games						
Nature						
Acting, theatre						
Playing a musical instrument						

Handicraft						
Art						
Computer						
Singing						
Dancing						
Other activity						

11. How did you find the organized leisure time activities that you have taken part in Estonia?

For example: with the help of my teacher, thanks to my friends who already participated there, i had always wanted to join a football team etc.

12. What motivates you to take part in organized leisure time activities in Estonia?

13. Name the reason(s) for not taking part in organized leisure time activities.

This question offers multiple choice.

- Not enough time
- Not enough information about leisure opportunities
- Health issues
- Have not found a suitable activity
- Don't want to/ not interested
- Nobody to participate with
- Too expensive
- Other:

14. In which unorganized leisure time activities have you taken part during your exchange period?

This question offers multiple choice.

- Have not participated in unorganized leisure time activities

- Communicating and spending time with friends
- Sports
- Reading
- Handicraft and art
- Computer
- Surfing the internet
- Music
- Technology
- Hiking
- Photography
- Going to the theatre/cinema
- Dancing
- Watching television/movies
- Versification (writing poetry)
- Doing nothing
- Other:

15. What motivates you to take part in unorganized leisure time activities in Estonia?

16. In which organized leisure time activities you participated in your home country just before coming to Estonia?

This question offers multiple choice.

- I did not participate in organized leisure time activities
- Sports
- School radio/ youth radio or DJ
- Science
- Technology
- Photography/ media

- Chess/ checkers
- Quiz/ thinking games
- Nature
- Acting, theatre
- Playing a musical instrument
- Handicraft
- Art
- Computer
- Singing
- Dancing
- Other:

17. In which unorganized leisure time activities you participated in your home country just before coming to Estonia?

This question offers multiple choice.

- Did not participate in unorganized leisure time activities
- Communicating and spending time with friends
- Sports
- Reading
- Handicraft and art
- Computer
- Surfing the internet
- Music
- Technology
- Hiking
- Photography
- Going to the theatre/cinema

- Dancing
- Watching television/movies
- Versification (writing poetry)
- Doing nothing
- Other:

18. Have you done voluntary work in Estonia? In which activities?

19. Describe, how have your leisure time activities affected your exchange year experience.

20. The following leisure satisfaction scale was composed by Beard & Ragheb in 1980. Please write the number from the scale that best describes how you feel about each of the statements. These statements are designed to find out how you feel about things you do in your leisure time in Estonia. There are no right or wrong answers. Please answer every question.

1 = Almost never true for you

2 = Seldom true for you

3 = Sometimes true for you

4 = Often true for you

5 = Almost always true for you

	1	2	3	4	5
1. My leisure activities are very interesting to me					
2. My leisure activities give me self-confidence					
3. My leisure activities give a sense of accomplishment					
4. I use many different skills and abilities in my leisure activities					
5. My leisure activities increase my knowledge about things around me					
6. My leisure activities provide opportunities to try new things					
7. My leisure activities help me to					

learn about myself					
8. My leisure activities help me to learn about other people					
9. I have social interaction with others through leisure activities					
10. My leisure activities have helped me to develop close relationships with others					
11. The people I meet in my leisure activities are friendly					
12. I associate with people in my free time who enjoy doing leisure activities a great deal					
13. My leisure activities help me to relax					
14. My leisure activities help relieve stress					
15. My leisure activities contribute to my emotional well-being					
16. I engage in leisure activities simply because I like doing them					
17. My leisure activities are physically challenging					
18. I do leisure activities which develop my physical fitness					
19. I do leisure activities which restore me physically					
20. My leisure activities help me stay healthy					
21. The areas or places where I engage in my leisure activities are fresh and clean					
22. The areas or places where I engage in my leisure activities are interesting					
23. The areas or places where I engage in my leisure activities are beautiful					
24. The areas or places where I engage in my leisure activities are well designed					